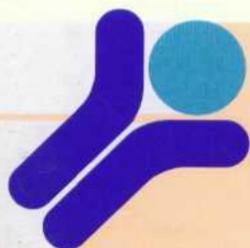

Ірина Турчик
Олена Шиян

ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА АНГЛІЇ В ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

(НАЦІОНАЛЬНИЙ КУРИКУЛУМ)

навчально-методичний посібник

ЛЬВІВ
2008

Ірина Турчик, Олена Шиян

**Освітня політика
Англії
з фізичного виховання
(Національний курикулум)**

Львів
2008

УДК 796.011 +37.046 (410.1)
ББК 75.1:74.04 (4 Вл)

Турчик І.Х. Шиян О.І. «Освітня політика Англії з фізичного виховання (Національний курикулум)». – Львів. Редакційно-видавничий відділ Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, 2008. - 104 с.

У навчально-методичному посібнику представлена інформація про Національний курикулум з фізичного виховання Англії. Розглянуто його кросс-курукулярні теми, зміст на усіх етапах середньої школи, методика організації навчання предмету та методи оцінювання, що використовуються у системі фізичної культури. Подається розроблена авторами модель фізкультурної освіти Англії.

Посібник пропонується науковцям, аспірантам, студентам вищих фізкультурного профілю навчальних закладів, викладачам, вчителям, управлінцям.

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри управління освітою Національного державного управління при Президентові України **Крисюк С.В.**

кандидат педагогічних наук, професор, декан факультету фізичного виховання Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І.Франка **Лусянченко М.І.**

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, декан факультету спорту Львівського державного університету фізичної культури **Бережанський В.О.**

Рекомендувала до друку Учена рада Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол №10 від 12.12.2007 р.)

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ 1. Реформування управління сфери фізкультурної освіти та впровадження Національного курикулума в Англії на сучасному етапі	6
Розділ 2. Національний курикулум з фізкультурної освіти Англії	11
2.1 Крос-курукулярні теми в Національному . курукулумі з фізкультурної освіти Англії	21
2.2 Інтеграція учнів з особливими потребами у навчальний процес із фізкультурної освіти в Англії ...	23
2.3 Зміст Національного курикулума з фізкультурної освіти дітей на першому (5– 7р.) та другому ключових етапах (8 – 11 р.)	27
2.4 Зміст Національного курикулума з фізкультурної освіти дітей на третьому (12–14р.) та четвертому ключових етапах (15 – 16 р.)	36
2.5 Методика організації навчання предмету “фізкультурна освіта” у середніх школах Англії	45
2.6 Методи оцінювання та екзаменування у системі фізкультурної освіти Англії	54
2.6.1 Оцінка навчальних досягнень учнів та завдання оцінювання	54
2.6.2 Проблеми оцінювання фізкультурної освіти у школах Англії	58
2.6.3 Класифікація методів оцінювання у фізкультурній освіти в Англії	61
2.6.4 Екзамен з фізкультурної освіти в Англії	65
2.6.5 Підготовка вчителів фізкультурної освіти до застосування сучасних методів оцінювання	74
Розділ 3. Модель фізкультурної освіти в Англії	77
Висновки	83
Використана література	86
Додатки	94

ВСТУП

Незважаючи на певний поступ у розбудові і осучасненні змісту української шкільної освіти, вітчизняні фахівці визнають необхідність удосконалення існуючих концептуальних підходів та ініціатив, методів та установ, що діють в Україні у сфері розробки політики курикулуму загальної середньої освіти. На їхню думку, у майбутньому необхідно зробити ряд кроків для розвитку абсолютно нового, гнучкого і динамічного курикулярного бачення у відповідності з сучасними та майбутніми пріоритетами України [2]. З метою вироблення системного підходу до створення і здійснення курикулярних інновацій в освітньому просторі України, подолання застарілих практик у системі освіти науковці вважають однією з умов необхідність орієнтації української шкільної освіти на кращі сучасні європейські та світові зразки освіти, що відповідають оновленим з урахуванням реалій сучасності національним цінностям. Тому цікавим, на нашу думку, є вивчення зарубіжних механізмів і практики розробки змісту загальної середньої освіти (Національного курикулуму). Однією з країн, якість освіти якої вважається традиційно високою є Англія. Це визнається фахівцями, які підтвердили, що реформуванням освіти, що відбулося в цій країні у 1988 р., є одним з найуспішніших у Європі [52].

Реформування торкнулося і предмету фізкультурна освіта, який є органічною частиною навчально-виховного процесу в школі та служить всебічному розвитку школярів, зміцненню здоров'я та розвитку їх фізичних і духовних якостей.

Практичне вирішення цих завдань можливе лише за умови ефективного планування навчального процесу, що значною мірою залежить від якості курикулуму. Терміном курикулум (curriculum) в світовому освітньому просторі позначається основна одиниця освітнього процесу - курс навчання, навчальний план, програма вивчення дисципліни чи предмету, а в найбільш широкому значенні – сукупність навчального змісту, планів методів, структур, ілюстрованого матеріалу[2; 37].

Курикулум у пострадянському освітньому просторі вважається документом нового типу. Цей документ значно

відрізняється від навчальної програми, що визначає в першу чергу змістовну сторону курсу навчання і складає лише частину курикулума. Крім неї курикулум повинен містити аналіз причин необхідності впровадження нового змісту; чітке визначення цілей навчання; окреслення цільових груп, на який розрахований даний курикулум; узгодженість нових методичних принципів із відповідними навчальними матеріалами; сучасні моделі та засоби навчання; системи і принципу контролю і оцінювання.

Актуальність нашої роботи обумовлена саме цими положеннями. Тому метою даної роботи був аналіз діючого Національного курикулуму з фізкультурної освіти Англії та крос-курикулярних тем.

Розділ 1.

Реформування управління сфери фізкультурної освіти в Англії на сучасному етапі

Унаслідок змін, що відбулися у 80-х рр., у системі шкільної освіти Великої Британії і, відповідно, у ФКО (фізкультурна освіта) залишилось децентралізоване управління. Через відсутність єдиного Національного курикулуму з ФКО (до реформування 1988 р.) зміст навчання з цього предмету відрізнявся в окремих графствах, шкільних округах і навіть у школах. Основні управлінські рішення приймали вчителі, які відповідали за предмет в окремих школах і мали можливість обирати різні цілі, методику та види фізичної активності. Однак дослідники [91] відзначають, що хоча педагоги були нібито “відповідальні” за предмет, проте директор завжди мав право на останнє слово (рис.1).

Рис.1. Децентралізоване управління ФКО у навчальних закладах

До реформи освіти, місцева влада, що представляла центральні графства та великі міста з передмістями, забезпечувала для функціонування децентралізованої адміністрації. Органи місцевого самоврядування мали повноваження реалізовувати державну політику у сфері ФКО та підтримувати розвиток місцевих програм. Незважаючи на бажання центру надати

місцевим органам інспекторського статусу, їх традиційною функцією залишалось надання допомоги вчителям. Досвідчений висококваліфікований персонал, залучений до роботи у цих органах, сприяв підвищенню кваліфікації вчителів, забезпеченню методичними рекомендаціями та обладнанням, стимулюванню до професійного розвитку [9]. Таким чином, центральна влада, регулюючи загальне законодавство, підтримувала децентралізовану політику у сфері освіти.

Актом реформи освіти 1988 року затверджено зміни, спрямовані на зниження рівня децентралізованої автономії. Цим актом уведено в дію **Національний курикулум (National Curriculum)**. Хоча з одного боку видається, що все це збільшує контроль влади, проте насправді цей акт значно зменшив контроль місцевих управлінь, особливо там, де школи цього прагнули. Водночас унаслідок цих змін школи стали більш відкритими для громадського контролю через шкільне самоврядування, зріс вплив батьків, а також збільшено можливості впливу ринкових відносин на розвиток шкільного навчання. (рис. 2)

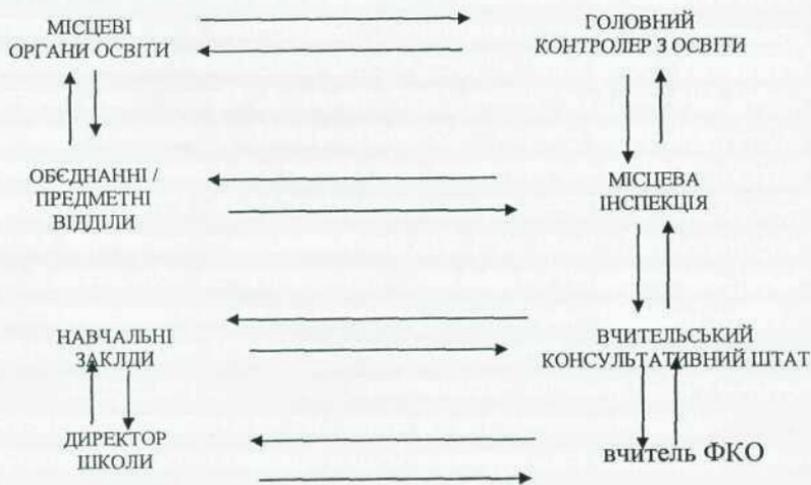

Рис.2 Місцеві органи управління

Отже, насправді запровадження Національного курикулуму не знищило особливостей англійської системи освіти (рис. 3).

Поруч з попередньо зазначеними позитивними змінами на початку 90-х років спостерігався несприятливий вплив освітніх реформ на ФКО, оскільки місцеве управління школами здійснювалося більше з позицій економічної вигоди, ніж практичної користі (наприклад, зменшення кількості занять з плавання, обмеження доступу до шкільного обладнання та частковий продаж ігрових майданчиків). Проти такої політики виступила Рада спорту, Асоціація освіти з фізичної культури, батьки. Також на неї було накладено обмеження державним документом “Green Space Initiative” 1999. Проте в процесі впровадження реформи був знайдений оптимальний варіант вирішення. Стало очевидним, що спортивне обладнання може давати школам постійний прибуток, а досягнення спортивних команд і результати екзаменів учнів з ФКО можуть збільшити статус і відвідування дисципліни.

Значне зростання якості матеріальних і людських ресурсів у ФКО вплинуло і на курикулум цієї дисципліни. Нові спортивні зали і басейни розширили можливості для занять, а працевлаштування дипломованих фахівців підвищило загальну якість викладання і статус самого предмету. Останньою інновацією є державна система спортивних коледжів (The Youth Sports Trust), яка працює з учнями певної вікової категорії (11-16 років). Такі

коледжі отримують додаткове фінансування, більше, ніж звичайні школи, і витрачають ці кошти на спорядження та персонал. У 1998 році таких коледжів було 16, а наприкінці 1999 - 46, у 2002 р. утворено вже близько 2000 коледжів [99] (рис 4).

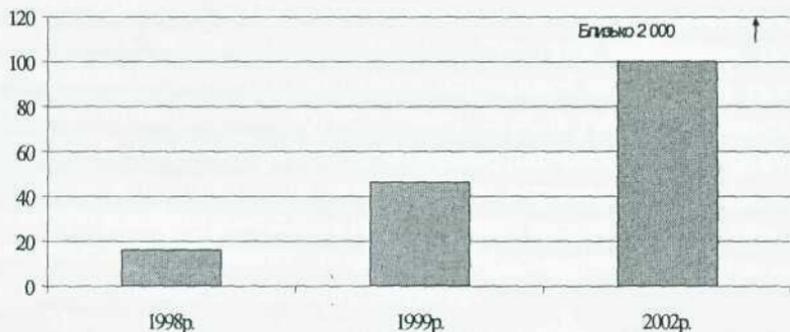

Рис. 4. Зростання кількості спортивних коледжів в Англії (1998р. - 2002р.)

Значні зміни відбулися також у сфері, пов'язаній із проблемою концентрації проживання етнічних меншин. У деяких школах домінування дітей азіатського та афрокарибського походження настільки значне, що ставить під сумнів доцільність традиційної програми ФКО. Багато хлопців-учнів надають перевагу заняттям з хокею перед традиційним футболом чи регбі. Особливою проблемою є заняття з плавання для дівчат-мусульманок. Батьки-азіати часто критикують загальну тенденцію до спільного навчання таких дітей з дітьми інших національностей.

Пошук до розв'язання проблем, що виникли на початковому етапі реформування зумовив пошук великої кількості інструкцій, правил та рекомендацій, пов'язаних зі шкільним фізичним вихованням і спортом, які видавали численні організації, призвів до того, що у багатьох учителів виникли труднощі у їх інтерпретації [66].

У процесі здійснення реформи значні труднощі, пов'язані з реформуванням ФКО, було подолано посилення підзвітності в освітніх стандартах виявилось позитивним кроком для розвитку

Національного курикулуму ФКО. Підвищення тестових вимог з ФКО викликало зростання потреби у спеціалістах з ФКО для початкових шкіл та необхідність поглиблення підготовки з ФКО у межах професійної підготовки майбутніх класоводів. Запроваджені зміни не викликали зменшення обсягів навчання, а ініціативні школи та вчителі і надалі мають змогу впроваджувати свої пропозиції.

Розділ 2.

Національний курикулум з фізкультурної освіти Англії

Національні курикулуми розвитку фізкультурної освіти у різних країнах світу спрямовані на практичну реалізацію державних Законів щодо фізичної культури та спорту. Вони розкривають основні напрямки державної політики в галузі фізичної культури і спорту, визначають їх роль у житті суспільства, показують тенденції розвитку фізкультурно-спортивного руху та накреслюють практичні заходи щодо впровадження фізичної культури у побут громадян, а також основні засади організаційного, матеріально - технічного, кадрового, інформаційного забезпечень на певних етапах суспільного розвитку.

Це документ, що відображає сукупність змісту освіти, її навчальних програм і планів, методів, структур, усіх видів посібників, відрізняється від стандартів і навчальних програм., що розкривають тільки змістовну сторону навчання і є лише частиною курикулуму. Водночас, курикулум є комплексною моделлю дидактичних ситуацій і технологій навчання, способів організації навчальної діяльності. Розвиток курикулуму не зводиться лише до розробки програм і підручників, а є демократичною модернізацією процесу ухвалення рішень щодо способів організації викладання – навчання – оцінювання.

Чинний Національний курикулум навчання ФКО Великобританії відповідає зазначеним вимогам.

Фактична розробка курикулуму почалася у 1992 р., а прийнятий був лише 1999 р. У його апробуванні брали участь 3108 учнів і 61 шкільний колектив. Цей курикулум рекомендує протягом навчального року щотижнево виділяти на ФКО 2 год, тривалістю 40-50 хвилин та 4 год на позаурочну діяльність з ФКО [78].

Доктор Hardman (Університет Манчестера, Сполучене королівство Великобританії і Північної Ірландії) [55] вважає, що основні завдання фізичного виховання такі:

- зростання рухової активності та збереження здоров'я;
- забезпечення оптимального фізичного розвитку, а також широких рухових компетенцій;

- формування позитивного ставлення учнів до потреб власного тіла: від самооцінки до самостійного керування розвитком;
- моральне виховання, що включає в себе поведінку і цінності, а також реактивність на інших людей та середовище;
- згуртування учнів;
- усвідомлення користі від систематичної рухової активності протягом усього життя;
- формування відповідальності за безпеку під час тренування;
- усвідомлення учнями культурних цінностей фізкультури і спорту [55].

Згідно з курикулумом та освітнім наказом 1992 року, метою предмету ФКО у школі є **“формування знань, умінь, та розуміння (!)”** і забезпечення прогресу учнів на усіх чотирьох етапах у таких напрямках:

- ізольоване формування рухових умінь та їх удосконалення
- I група завдань;
- здатність самостійно планувати навчально-тренувальні програми (формувати методичні уміння самостійних занять)- II група завдань;
- формування здатності до самооцінки і на цій основі до самовдосконалення – III група завдань;
- знання і розуміння фітнесу та здоров'я – IV група завдань.

На якість навчальних досягнень учнів і їх здатність самостійно планувати індивідуальні навчально-тренувальні програми впливає рівень сформованих умінь, рівень фізичної підготовки і розуміння мети занять [79].

Протягом навчання на усіх чотирьох ключових етапах школярі Англії повинні досягнути певних рівнів навчання (з I до VIII), завдання яких повторюють групи завдань Національного курикулуму з ФКО.

Залежно від етапу навчання курикулом передбачено такі обов'язкові види діяльності на уроках ФКО:

легка атлетика; гімнастика; танці; ігри; активне дозвілля на природі; плавання.

На заняттях ФКО з ігор та у позаурочний час учням в Англії можуть запропонувати такі види спортивних ігор: футбол, бадмінтон, баскетбол, крикет, гольф, хокей, хокей на траві, лакрос,

нетбол, софтбол, регбі, сквош, настільний теніс, теніс, а також волейбол [47;89].

Порівняльний аналіз шкільних програм з ФВ Англії та України свідчить, що зміст спортивної діяльності на уроках ФКО у середніх школах Англії передбачає значну кількість спортивних ігор, які не входять до програми навчання у школах України (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Порівняння наявності спортивних ігор у змісті шкільних програм з фізичного виховання Англії та України

Спортивна гра	Шкільна програма	
	Англії	України
волейбол	+	+
теніс	+	+
настільний теніс	+	+
хокей	+	+
баскетбол	+	+
бадмінтон	+	+
футбол	+	+
хокей на траві	+	-
лактос	+	-
нетбол	+	-
регбі	+	-
сквош	+	-
крикет	+	-
гольф	+	-
софтбол	+	-

Такий широкий спектр запропонованих засобів у курикулумі ФКО Англії обумовлений декількома причинами серед яких:

-їх цінність з позиції терапевтичного (оздоровчого) та

прикладного значення. Наприклад, на думку Jaworski Z.[63], провідне місце гімнастики в англійському суспільстві зумовлене тим, що ці заняття дозволяють реалізовувати оздоровчі функції фізичного виховання та застосовувати індивідуальний підхід під час виконання навчально-тренувальних завдань. Також у процесі занять гімнастикою створюються передумови для формування суспільно важливих для Англії рис характеру: точності та скрупульозності.

-традиційність (ігрові види спорту традиційні для державних шкіл ще з XIX ст.).

-формування життєво необхідних умінь (наприклад, плавання, що стимулює розвиток життєво необхідних умінь: надання допомоги у разі небезпечних ситуацій, безпечної поведінки на воді, навичок гігієни)

-популярність та інтереси батьків і їх дітей (прикладом престижних видів рухової активності, що домінують у курикулумі з економічних причин та через надзвичайну популярність, в Англії є крикет та футбол)

-потенційні освітні функції. Важливою причиною включення певного виду діяльності у навчальний курикулум з ФКО школи, на думку англійських фахівців, повинні бути його потенційні освітні функції. Зокрема, Luschen G. [68] виділяє спорт функціональний і дисфункціональний. Він зазначає, що дисфункціональний спорт має шкідливий вплив на суспільство. Наприклад, сучасний стан професійного футболу в Англії та проблеми з уболівальниками дають усі підстави вважати його дисфункціональним видом спорту і виключити з курикулуму ФКО. Проте також існує думка, що вивчення футболу на уроках ФКО, навпаки, відновить його статус.

-формування бажаних цінностей. Деякі види активності, як вважають закордонні фахівці, мають більший, ніж інші, освітній потенціал. На сьогодні освітяни Англії ідеальним засобом для цього вважають гімнастику. А, наприклад, настільний теніс вони застосовують лише як рекреаційний вид спорту. Це твердження є дискусійним, оскільки більшість видів спорту можуть виконувати освітні функції за умови правильного методичного підходу. Ще одним видом рухової активності, який відповідає більшості

традиційних вимог і впроваджений у Національний курикулум з ФКО є урок ФКО з активного проведення дозвілля (*outdoor and adventurous activities*), що має в основному характер компенсації впливу та наслідків цивілізації [36]. Проте важливим є розвиток в учнів у процесі занять розуміння необхідності збереження природи, а також розширення їх світогляду. Як свідчить аналіз програми, на заняттях обов'язковим є дотримання трьох принципів: отримання задоволення, додержання безпеки, сприйняття мінливого середовища з врахуванням зазначених принципів [61].

Освіта з активного проведення дозвілля включає:

- різноманітні рухові, пригодницькі, складні заняття у природних умовах, що формують в учнів уміння знаходити правильні рішення у різних ситуаціях (*outdoor pursuits*);

- різні форми освіти зі сфери культури, архітектури, суспільствознавства і природознавства, основою яких є спостереження, співпраця, вміння зарадити собі у варіативних ситуаціях, адаптація до умов та виниклих ускладнень, сприйняття природи усіма органами чуття, милування природою (*outdoor studies*);

- навчання співпраці, формування вмінь до колективного переборювання труднощів - (*residential element*) [64].

На уроках активного проведення дозвілля налагоджуються тісні крос-курикулярні зв'язки, оскільки учні навчаються передбачати, обчислювати, думати, уникати помилок, що виникають у процесі співпраці, використовувати знання, вчитися толерантності, взаємодопомоги, правильного прийняття рішень. Часто цей вид активності використовують у позаурочних заняттях, оскільки він дає добру можливість одночасно інтегрувати багато навчальних дисциплін. Місцеві центри освіти допомагають школам організувати так звані щорічні тижні активного проведення дозвілля, що проводяться два рази в горах поза межами графства і один раз на морі [62;83].

Важливим розділом курикулуму з ФКО Англії є необов'язкові види рухової активності, запропоновані на вибір учнів. Вони не включені в обов'язкову частину курикулуму з ФКО Англії з кількох причин:

- характеризуються меншою руховою активністю;

-вимагають значних витрат часу, коштів та спеціально обладнаних приміщень.

Проте якщо учень виявляє бажання займатися одним з таких видів спорту, він має можливість обрати його. На нашу думку, це свідчить про наявність індивідуального підходу, який сприяє зростанню зацікавленості учнів заняттями ФКО.

Окрім традиційних завдань, у Національному курикулумі Англії з ФКО значна увага приділяється виховним завданням (духовному, моральному, соціальному, культурному розвитку учня засобами фізичного виховання) [15; 92].

На думку англійських педагогів, духовний розвиток учнів створює передумови для усвідомлення значення успіху і розвитку впевненості у собі [78].

Моральний розвиток допомагає учням зрозуміти значення чесної гри, в основі якої лежать правила та взаємодомовленості, розвиток позитивної спортивної поведінки, розуміння як поводитися на спортивних змаганнях і сприймати повноваження суддів, рефері та арбітрів.

Важливими для життя у суспільстві є соціальні уміння, що включають організаторські здібності, співпрацю і взаємодію, відповідальність, особисті зобов'язання, лояльність, узгоджену роботу і розуміння соціальної важливості занять фізичними вправами [10;17]. Ці уміння можна якісно формувати в процесі фізичного виховання.

Цінним з точки зору застосування в Україні є рекомендації дані англійськими спеціалістами (К.Кэллауей та Р.Твитчелл) [10], які виділяють наступні рівні процесу виховання соціальної поведінки і організаційних здібностей учнів (незалежно від змісту програми занять, особливостей контингенту учнів та рівня матеріальної бази конкретної школи):

Перший рівень: *Викладач повинен надати кожному учню право внести свій вклад у процес організації занять з фізичного виховання.*

Це здійснюється таким чином:

1) викладач одержує інформацію про те, якій програмі занять віддають перевагу учні; це демонструє бажання викладача співпрацювати з учнями з метою кращої програми занять

2)учні дізнаються більше про програми додаткових занять з фізичного виховання.

На цьому рівні широко використовуються опитувальники, анкети, в які включені запитання щодо найбільш зручного часу проведення занять, засобів фізичного виховання, яким надають перевагу учні, видів змагань, нагород для переможців і т.д.

Другий рівень: *Викладачу необхідно налагодити зворотній зв'язок з учнями.*

Це досягається шляхом проведення зустрічей, зборів. Викладач цікавиться думкою учнів про якість програми занять. Пропозиції і зауваження можуть висловлюватися або у відкритій формі, у ході зборів, або надаватися у письмовому вигляді, при необхідності анонімно. Крім того, можна використовувати неформальні бесіди викладача з учнями протягом всього курсу занять (під час занять, у перервах, до і після занять).

Третій рівень: *Викладач повинен на уроках створити необхідні умови для формування і розвитку в учнів організаторських здібностей.*

Протягом занять, як правило визначаються неформальні лідери, що беруть на себе відповідальність за організацію і координацію групи учнів, тож у викладача виникає можливість розвинути потенціальні організаційні здібності в учнів. З цією метою проводяться спеціальні семінари, протягом яких неформальні лідери одержують необхідні знання та інструктаж, і як наслідок – реалізують свої організаційні здібності на практиці.

Четвертий та п'ятий рівень. *Учням-лідерам надається можливість самостійної розробки програми і планування занять.*

Учні з допомогою і під керівництвом викладача з фізичного виховання приймають участь у розробці програми будь-яких змагань в межах своєї групи чи класу.

Перехід від **четвертого рівня до п'ятого** супроводжується зазвичай створенням консультативного комітету учнів. Результатом є те, що учні несуть відповідальність не тільки за розробку програми занять, але й за контроль, проведення занять, а також здійснюють оцінку своєї програми в цілому [17].

Також одним з завдань Національного курикулуму ФКО Англії є підвищення культурного рівня дітей. На уроках з ФКО

вони збагачують власний досвід, усвідомлюють значення занять фізичними вправами для своєї власної та інших культур (наприклад, народні танці та ігри), публічно виступають, що дає почуття культурної приналежності, і розширюють культурні обрії.

У процесі досягнення зазначених цілей формуються такі ключові **вміння і навички**: комунікативні, самоконтролю, інформаційні, співпраці, удосконалення власного навчання і вправління, розв'язувати проблеми, аргументувати, знаходити інформацію та аналізувати її, творчо мислити та оцінювати.

Надаючи особливого значення названим умінням і навичкам розглянемо їх детальніше.

Комунікативні уміння розвиваються у ситуаціях, що спонукають до використання вербальних і невербальних засобів комунікації. У процесі ФВ це можуть бути пояснення способу виконання завдання, планування та організація групової чи командної роботи, надання інструкцій чи сигналів у грі, використання жестів у танцях та рухова реакція на деякі звуки і музику у танцях.

Уміння **самоконтролю** у процесі ФВ формується через збір та аналіз відомостей, використання різних форм вимірювання та обчислення, таких як розрахунок відстані стрибка у процентному відношенні до зросту, використання різноманітних систем оцінювання і вимірювальних приладів на визначення ЧСС, температури, застосовування секундомірів та інших пристроїв для фіксації довжини дистанції, стрибків і кидків, використання даних графіків, карт, орієнтування на місцевості. На думку англійських педагогів, найкращі можливості для розвитку вміння кількісного аналізу надають уроки ФКО з активного проведення дозвілля та легкої атлетики. У модулях поглибленого рівня завдяки використанню самостійних обчислень, у школярів зростає розуміння принципів руху, характеристик техніки фізичних вправ (кінематичні, динамічні).

Інформаційні уміння розвивається через використання комп'ютерної та відеотехніки для накопичення інформації, відеоматеріалів, які у подальшому дозволять самостійно визначати пріоритетні напрямки занять фізичними вправами, здійснювати самооцінку, самоаналіз, взаємооцінку та взаємоаналіз, а також

використовувати отриману інформацію в інших цілях (пошук інформації в мережі Інтернет щодо участі у змаганнях).

Уміння співпрацювати в учнів формується через виконання різних групових і командних ролей у колективних видах діяльності, завдяки роботі у групі зі спільною метою чи стратегією, через співпрацю з іншими людьми в умовах дотримання правил та домовленостей (у змаганнях). Це уміння є необхідним для досягнення ефективних результатів у будь-якій сфері діяльності. Умови участі у спільній діяльності вимагають від учнів узгодженої роботи, навіть якщо вони змагаються один проти одного. Усі модулі з ігор дають можливість працювати у команді, плануючи і застосовуючи тактику ігор. Окремі елементи танців та гімнастики також потребують узгодженої колективної роботи.

Удосконалення власного навчання і вправлення. Технології оцінки виступів і їх удосконалення потребують більш широкого застосування цього вміння. Усі модулі уроків на ключових етапах дають можливість учням визначати ті аспекти власної діяльності та діяльності інших, які потребують удосконалення; а також висувати ідеї та приймати рішення щодо майбутніх дій. У модулях середнього та поглибленого рівня складності від учнів потребують уміння брати ініціативу на себе, щоб покращити показники виконання, а також уміння аналізувати, контролювати та перевіряти ті програми, які вони пропонують з метою покращення фізичної підготовки та результативності.

Уміння розв'язувати проблеми. Це вміння займає центральне місце у такому виді діяльності, як активне проведення дозвілля, а також є важливим у процесі навчання інших видів діяльності. На уроках активного проведення дозвілля учні завжди стикаються з проблемами зміни умов чи ситуацій, коли їм необхідно зважити всі "за" і "проти" під час прийняття рішень. В ігровій діяльності учням треба вміти швидко оцінювати ситуацію і відповідно реагувати. У танцях сама творча природа композиції означає уміння знайти шлях реалізації своєї ідеї.

Уміння аргументувати. Уміння дає можливість учням аргументувати свої думки і вчинки, робити висновки й аналіз, передбачає засвоєння мовних зворотів необхідних для оформлення думок і суджень, дозволяє приймати рішення, базовані на причинах

і доказах. На уроках ФКО у дітей є можливість пояснити, що вони повинні виконати, для чого і чому саме таким чином? Вони також можуть спостерігати, працювати над собою і пояснювати свою тактику і конструктивне мислення.

Уміння знаходити інформацію та аналізувати її. Уміння цієї групи допомагають учням задавати необхідні питання, ставити і визначати проблеми, планувати роботу і досліджувати, передбачати результати і очікувані наслідки, формулювати висновки і вдосконалювати ідеї. На початкових етапах з ФКО у кожному виді діяльності є можливість вивчення й апробування ідей, умінь, правил і підходів. Діти формулюють гіпотезу і працюють над нею, а потім аналізують результати роботи. **Уміння аналізувати інформацію** дозволяє учням виявляти і збирати потрібну інформацію, відсортовувати, класифікувати, поєднувати у логічний ланцюг, зіставляти, аналізувати, розрізняти ціле і часткове. На уроках ФКО дітям дається можливість по-різному використовувати отриману інформацію з метою прийняття рішення про те, чим займатися.

Наявність уміння творчо мислити дозволяє дітям генерувати і поглиблювати ідеї, висувати гіпотези, застосовувати уявлення і шукати альтернативні шляхи досягнення. У модулях з танців і гімнастики у дітей є можливість розвивати творче мислення через постановку танцю і системи рухів. У грі діти можуть придумувати й адаптовувати правила, а у легкій атлетиці - пропонувати хід змагань. Творче мислення дуже важливе, якщо діти прагнуть самостійності та покращення якості виконання фізичних вправ.

Уміння оцінювати. Це вміння дає можливість оцінювати інформацію, судити про цінність прочитаного, почутого, розробляти критерії оцінки роботи, ідей, і бути впевненим у своїх висновках. Воно допомагає дітям спостерігати, копіювати і коментувати власні дії та дії інших, використовувати отриману інформацію для того, щоб зробити висновки про ефективність виконання різних видів діяльності і на цій основі приймати рішення щодо його покращення [77].

Таким чином, Національний курикулум ФКО в Англії створює передумови, що сприяють розв'язанню освітніх і виховних завдань, а також:

-активізації розумової діяльності учнів через надання учням можливості, опрацювавши різноманітну інформацію і поняття, критично оцінювати усі аспекти виконання та узагальнювати власні ідеї і думки про тактику, стратегію і формування завдань;

-участі у суспільній роботі, що допомагає учням стати учасниками або організаторами спортивних, танцювальних змагань, фестивалів, виконувати різні ролі, включаючи функції секретаря, голови, скарбника, керувати і забезпечувати сприятливі умови для роботи з молодшими школярами на тренуваннях, у спортивних і танцювальних клубах;

-формуванню глибоких знань і розуміння здорового способу життя та збереження здоров'я в умовах погіршення довкілля.

2.1. Крос-курукулярні теми в Національному курикулумі з фізкультурної освіти Англії

Після реформування освіти Національний курикулум ФКО Англії значну увагу став приділяти налагодженню крос-курукулярних зв'язків з такими дисциплінами:

- рідна мова – English;
- громадянська освіта – Civilization Education;
- основи здоров'я – Health Education;
- інформаційно-комунікативні технології (ІКТ) - Information Communication Technology.

Однією з вимог Національного курикулуму 1999 року в Англії є сприяння розвитку мови. На всіх предметах шкільної програми учнів необхідно навчати правильно висловлювати свої думки, чітко читати та розуміти прочитане.

Тому, з метою дотримання вимог Національного курикулуму щодо розвитку мовлення на уроках ФКО в Англії у спеціально створених і навчальних ситуаціях учні виконують певні завдання, а саме:

-розвивати мовні уміння, працюючи з іншими під час планування та оцінювання роботи: учні обговорюють нові можливості, наприклад, які рухи краще використовувати у танцях чи гімнастиці; описують, що роблять і бачать, наприклад,

послідовність рухів при ударі по м'ячу правою чи лівою ногою; пояснюють мету роботи та шляхи її досягнення;

-використовувати правильну термінологію для передачі інформації іншим, засвоївши технічну і спеціалізовану лексику, а також її правильне вживання і написання.

-читати діаграми, карти та інструкції;

-сприяти формуванню в учнів навичок отримання інформації з CD-room про техніку виконання вправ;

- знаходити інформацію в мережі Інтернет про можливі змагання [23;102].

Важливою, на наш погляд, вимогою Національного курикулуму ФКО Англії є зміцнення зв'язків з предметом громадянської освіти, який включений у Національний курикулум з вересня 2002 р

Під час уроків ФКО учні мають можливість виконувати різні ролі, у тому числі і роль провідника. На поглибленому ключовому етапі навчання учням пропонують роботу у групах: бути організаторами спортивних і танцювальних змагань, фестивалів, виконувати різні ролі, (секретаря, голови, скарбника тощо). Виконання цих ролей допомагає навчитися об'єктивно оцінювати вчинки інших учнів, приймати рішення демократичним шляхом, а також зрозуміти важливість солідарності з групою.

Важливою, на наш погляд, вимогою Національного курикулуму Англії є зміцнення крос-курикулярних зв'язків з предметами нового покоління, зокрема громадянської освіти та основ здоров'я, створюючи учням можливості:

· працювати з іншими, вислуховуючи з повагою їх ідеї;

· співпрацювати з іншими у команді чи групі, досягаючи разом поставлених цілей;

· розвивати розуміння чесної гри завдяки знанню правил та умов їх застосування;

· розвивати повагу і позитивне ставлення до оточення, власного здоров'я, безпеки та самопочуття;

· вчитися прогнозувати й оцінювати різницю у фізичній підготовці, здібностях, ставленні і знаходити можливості їх визнання та реалізації.

Уроки ФКО Англії тісно взаємопов'язані з предметом

інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ). Протягом уроків ФКО учні мають можливість використовувати комп'ютерне забезпечення для отримання інформації про техніку та вміння, застосовувати Інтернет для виявлення можливостей участі у фізичній діяльності і спорті. Зараз учні Англії можуть ознайомитися з прикладами тренувань і простих командних ігор, записаних на CD-Room.

Електронна техніка також може допомогти навчатися, отримати інформацію про свої досягнення. DVD допомагає аналізувати рухові дії. Розробляється програмне забезпечення для танців.

Використання інтерактивної білої дошки дає можливість учням порівнювати свої рухи з рухами інших чи еталоном. Дані про індивідуальний внесок у гру чи розробку стратегії гри допомагають учням прийняти рішення, вдосконалити дію і зрозуміти, над чим треба ще працювати. Схожі приклади використовують у телевізійних спортивних передачах.

У зв'язку з цим учителям необхідно орієнтуватися у зазначених предметах у контексті фізкультурно-спортивної тематики, щоб контролювати їх зміст і доводити до відома учнів.

2.2 Інтеграція учнів з особливими потребами у навчальний процес із фізкультурної освіти в Англії

В останні десятиліття особливу увагу спеціалістів привертає проблема соціальної і фізичної реабілітації інвалідів засобами фізичної культури з метою відновлення здоров'я та повернення людей з особливими потребами у суспільство, залучення їх до суспільно-корисної праці. Важливою проблемою для громадян з особливими потребами є інтеграція у суспільство та пристосування навколишнього середовища до їх потреб. Це може бути реалізовано насамперед через надання рівних можливостей щодо одержання початкової, середньої та вищої освіти дітьми, молоддю й дорослими інвалідами в інтегрованому оточенні.

Згідно зі "Стандартними правилами щодо урівнення можливостей інвалідів", прийнятих Генеральною Асамблеєю

Організації Об'єднаних Націй, будь-яка держава повинна забезпечити освіту для інвалідів, яка була б інтегральною частиною навчальної системи [14].

В Україні пріоритетним завданням визнано необхідність навчання дітей-інвалідів у загальноосвітніх закладах України [12]. Проте їх освіта здійснюється переважно у спеціалізованих закладах, у яких коло спілкування складають тільки інші інваліди, що в подальшому ускладнює їх інтеграцію в суспільство.

На відміну від України в Англії навчання інвалідів здійснюється, наскільки це можливо, у звичайних школах. Це дозволяє у процесі навчання реалізовувати такі завдання:

- інтеграція дітей-інвалідів та їх однолітків у навчальний процес;

- допомога дітям-інвалідам у набуті впевненості, адекватній оцінці своїх - умінь та меж можливостей;

- виховання терпимості і поваги суспільства до інвалідів.

Саме така політика щодо дітей-інвалідів рекомендована ЮНЕСКО [14].

Основою для планування шкільної програми в Англії, як уже було зазначено, є Національний курикулум, який враховує специфічні потреби учнів узагалі та кожного зокрема. Цей документ гарантує ефективні навчальні можливості для всіх учнів. Варіативні компоненти курикулуму дозволяють забезпечити всіх учнів відповідними до їх можливостей засобами на кожному ключовому етапі з будь-якого предмету [21].

Формуючи Національний курикулум з ФКО, фахівці розробляють відповідні навчальні вимоги для учнів з різними відхиленнями та потребами; критерії оцінки навчальних досягнень груп учнів з особливими потребами та кожного зокрема. При цьому особливу увагу приділяють подоланню потенційних бар'єрів у їх навчанні [40; 54].

Для реалізації цього положення у школах Англії вчителі забезпечують учнів, що потребують допомоги, навчальною інформацією та літературою, спеціальними текстами, наочними та друкованими матеріалами у різних формах, які учні можуть читати і розуміти (великий шрифт, тексти з особливими символами та тексти Брайля). Широкого застосування набули інформаційно-

комунікаційні технології, технічні та касетні матеріали, засоби зв'язку, як альтернативні, так і загальнозживані, різноманітні комунікатори, диктофони та перекладачі [69].

Важливим чинником, який допомагає дітям з особливими потребами правильно виконувати фізичні вправи на уроках ФКО, є розуміння виконуваної діяльності, що забезпечується мобілізацією всіх відчуттів та попереднього досвіду учнів. З цією метою на уроках ФКО вчителі використовують матеріали та засоби, які учні можуть сприйняти за допомогою зору, дотику, слуху. Педагоги намагаються давати багато словесних описів, які роблять перший досвід виконання вправи успішним, а також використовують наочні матеріали, які розширюють знання учнів про техніку виконання вправи.

Стимулюючи учнів брати участь у щоденних іграх з ровесниками, відвідувати секції та досліджувати навколишнє середовище педагоги розширюють розуміння виконуваного учнями і тим самим прискорюють інтеграцію таких дітей у суспільство.

Учителі залучають дітей з особливими потребами до максимальної участі у навчанні з ФКО, використовуючи певні спеціальні види діяльності (табл.2.2).

Необхідною умовою інтеграції дітей у суспільство є формування вміння учня контролювати свою поведінку, ефективно та безпечно брати участь у навчанні та готуватися до праці. Ця умова реалізується через допомогу учням усвідомити реальні вимоги оточення та визначити власні потенційні можливості. Під час уроку з ФКО в Англії вчителі контролюють та відзначають позитивну поведінку учнів-інвалідів через похвалу та нагороджу. Таким учням надають різні можливості проявити себе та підтримують розвиток умінь, які їм необхідні у роботі з партнерами чи у групі. Фахівці з ФКО навчають учнів цінувати та поважати співпрацю з іншими, розвивають їхню самостійність та навчають необхідних правил безпеки [78;102].

Рівень залучення дітей з особливими потребами до різних видів діяльності на уроках ФКО

<i>Види діяльності</i>	<i>Рівень залучення</i>
Відкрита діяльність	Усі учні залучені до одного виду діяльності
Модифікована діяльність	Усі завдання адаптують з метою полегшення чи ускладнення, для задоволення потреб окремого школяра
Паралельна діяльність	Учням пропонують виконувати різні види діяльності з однієї сфери, використовуючи правила і обладнання, які відповідають їхнім потребам
Включена діяльність	Учні зайняті разом в одному виді діяльності, але до кожного висувають інші вимоги
Окрема діяльність (сепаративна)	Учням пропонують особливий вид діяльності, який відрізняється від діяльності всього класу

Учителі повинні допомогти учням навчитися контролювати свої емоції, особливо під час стресів і травм. З цією метою вони планують такі види навчання, до яких будуть залучені всі учні з особливими потребами, ставлять короткотермінові, нескладні цілі в обраних видах діяльності. Для покращення та стимулювання навчання, зміцнення самоповаги учнів учителі намагаються забезпечити позитивний зворотний зв'язок. Для уникнення небажаних стресів фахівці ФКО обирають відповідні матеріали та завдання, створюючи для учнів таке навчальне середовище, у якому вони почуватимуть себе безпечно і матимуть змогу вдосконалюватися; надають учням додатковий час для навчання, поступово розширюючи спектр видів діяльності та підвищуючи вимоги до них.

Таким чином, аналіз Національного курикулуму, літературних джерел і власних спостережень дає підстави для таких висновків:

- у школах Англії учні з особливими потребами, що потребують допомоги, у процесі ФКО одержують спеціальний інвентар, засоби зв'язку та літературу;

- розуміння учнів у процесі фізичного виховання розвивають шляхом мобілізації всіх наявних відчуттів та попередньо набутого досвіду;

- процес фізичного виховання передбачає діяльності;

- у процесі ФКО учнів навчають контролювати свою поведінку, ефективно та безпечно брати участь у навчанні, та готують їх до праці.

2.3 Зміст Національного курикулума з фізкультурної освіти дітей на першому (5–7 р.) та другому ключових етапах (8–11 р.)

Важливим компонентом здоров'я, основою високої працездатності, базою, на якій відбувається вся рухова діяльність людини є рівень фізичної підготовленості. Таким чином, фізичне виховання є необхідним аспектом виховання дітей у цілому. Організувати фізичне виховання дітей дошкільного віку потрібно так, щоб у його процесі розвивалися не тільки рухові вміння та фізичні якості, але й позитивне ставлення дітей до фізичної активності і здорового способу життя. Початкова школа, зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, забезпечує подальше становлення особистості дитини, її інтелектуальний, фізичний, соціальний розвиток [8].

Варто відзначити, що обов'язкова фізкультурна освіта як в Україні, так і в Англії розпочинається у дошкільних закладах (в Англії це Nursery and Infant school). Проте якщо в Україні дошкільним вважають вік від 3 до 6 років, то у багатьох країнах, у тому числі і в Англії, чітко визначити межі доволі складно, адже кожна адміністративна одиниця самостійно визначає вік, коли дитина повинна розпочати навчання в школі (у межах 5-7 років). У цьому параграфі ми розглядаємо особливості англійської фізкультурної освіти дітей 5-7 років, котрі можуть бути залучені як у процес дошкільної, так і шкільної фізкультурної освіти (перший ключовий етап), а також дітей віком 8-11 років, що навчаються на другому ключовому етапі. Для них існує єдиний Національний курикулум, який є основою для побудови процесу

фізичного виховання і обов'язковий для всіх закладів, де працюють з дітьми зазначеного віку.

Перед тим, як розпочати навчання на першому ключовому етапі, значна кількість дітей Англії відвідували дитячі садки чи підготовчі класи [104].

За час навчання у дошкільних закладах освіти діти:

- розвивають маніпуляційні і моторні вміння через навчання основним рухам та гру з:

· прикладними матеріалами: кубиками, коробками, рамами для лазіння, складанками;

· художніми та природними матеріалами – малюючи фарбами, створюючи колажі, використовуючи кольорові олівці, пензлики, пластилін, папір, воду, суху крейду;

· науково-дослідними приладами – лінзами, магнітами, дзеркалами;

· приладами – обручами, м'ячами, сходинками, каруселями, драбинами, брязкальцями, засобами пересування на колесах;

- розвивають відчуття простору, контролю і координації шляхом:

· використання багатой уяви у грі, наприклад. гра у “дім” чи “космічний корабель”;

· використання ігор, на переслідування чи ховання (з чітким початком і зупинкою, набуття досвіду збереження спокою), ігор на кидання та ловлення м'яча, з скакалкою чи стрибанням через шнурок, на дитячому ігровому майданчику;

· використання різноманітних рухів: повзання, підкрадання, шаркання ногами, стрибання, приземлення, поворотів, катування на підлозі;

· формування математичних здібностей – через відчуття простору і рухів та їх співвідношень за силовими, просторовими та часовими показниками;

- удосконалюють реакцію на звуки, музику, знаки, символи:

· відповідаючи руховими діями на звук, слова, ритм та правильно визначаючи місце;

· співаючи;

· граючи на різних інструментах;

· самостійно створюючи звуки;

- *удосконалюють розуміння здоров'я і значення догляду за власним тілом:*

- дотримуючись гігієни, підтримуючи чистоту та охайність;
- розуміючи важливість використання відповідного одягу під час занять фізичними вправами для здоров'я і безпеки;
- розвивають уміння спостерігати:
- оцінюючи роботу інших, працюючи у парах чи малих групах;
- спільно створюючи речі;
- описуючи побачене;
- *здійснюють спільну роботу та вчатьса самостійно приймати рішення.*

Таким чином, більшість дітей віком до 5-6 років пройшли програму зі спланованих та структуризованих ігрових ситуацій. У них була можливість пізнати навколишній світ, формувати і покращувати розвиток деяких рухових умінь.

З аналізу Національного курикулуму ФКО випливає, що з метою забезпечення поступу учнів під час навчання на першому і другому ключовому етапі викладання ФКО у школах Англії здійснюється таким чином:

- **від** вивчення окремого руху **до** формування рухових дій, як комплексу рухів із подальшим удосконаленням цих умінь та переходом їх у рухову навичку;

- **від** простого вибору і застосування вмінь у серії чи комбінації **до** планування та використання більш складних комбінацій, ігрових стратегій та композиційних принципів;

- **від** формування рухової навички **до** формування рухових умінь другого порядку;

- **від** усвідомлення того, що виконуючи фізичні вправами можна підвищити температуру тіла і активізувати діяльність серцево-судинної системи **до** розвитку розуміння того, чому ця діяльність може бути корисна, як це важливо для здоров'я і самопочуття та яким чином різна фізична підготовка впливає на можливості виконання фізичних вправ.

Тому перший ключовий етап (5-7 років.) у школі побудований на природній потребі учнів до руху, яку вони використовують для дослідження і вивчення свого світу. На цьому етапі школярі починають працювати і гратися з іншими у парах та у невеликих

групах.

Спостерігаючи, слухаючи і експериментуючи, діти розвивають рухові і координаційні вміння, отримують задоволення, перевіряючи себе у різних ситуаціях. На цьому етапі діти, за вимогами Національного курикулуму, мінімум повинні досягти першого рівня навчання і вміти:

- імітувати, повторювати, пізнавати прості вміння та дії з простим контролем та координацією – I група завдань;
- розпочати зв'язувати ці вміння та дії у рамках безпосередньої діяльності з певного виду фізичних вправ – II група завдань;
- описати і коментувати свої власні дії та дії інших – III група завдань;
- обговорювати те, як займатися безпечно і які фізичні відчуття виникають у них під час занять – IV група завдань.

Проте програма цього ключового етапу передбачає, що більшість учнів досягнуть другого рівня навчання і будуть:

- засвоювати прості вміння, копіювати їх, імітувати, запам'ятовувати, повторювати і виконувати прості дії з більшим контролем і координацією – I група завдань;
- урізноманітнювати вміння, ідеї та дії у рамках безпосередньої діяльності; почнуть розуміти прості тактичні дії та основні композиційні ідеї – II група завдань;
- обговорювати різницю між власним виконанням та виконанням інших, давати пропозиції для вдосконалення – III група завдань;
- розуміти, як безпечно займатися, і описувати реакцію власного організму на різні види рухової діяльності – IV група завдань [177].

Зміст Національного курикулуму Англії з ФКО (другого ключового етапу (8–11 років)) базується на реалізації потреби дітей не лише у фізичній, але і психічній активності. Школярі використовують творче мислення та уяву у фізичній діяльності, навчаються нових умінь, намагаються зрозуміти, як їх застосовувати у різних ситуаціях, поєднувати різні рухи у комбінації, змінюючи їх послідовність та характеристики фаз рухів. Діти оволодівають комунікативними здібностями, вчать співпрацювати і конкурувати між собою, навчаються досягати

успіху у різноманітних видах діяльності, визначати й оцінювати свої власні досягнення.

Згідно з курикулем, на цьому ключовому етапі діти повинні досягти третього рівня навчання і вміти:

- обирати і застосовувати вміння та ідеї, використовуючи їх правильно, з більшим контролем та координацією рухів - I група завдань;

- показати розуміння тактики і композицій, розпочати урізноманітнювати їх у різних видах діяльності – II група завдань;

- бачити спільність та різницю між власною роботою та роботою інших; використовувати це розуміння для вдосконалення власної діяльності – III група завдань;

- обґрунтовувати важливість розминки перед заняттям та значення занять фізичними вправами для здоров'я – IV група завдань.

Також згідно курикулу цього ключового етапу передбачено і четвертий рівень навчання, який розроблений для тих учнів, які демонструють кращі результати навчання. Відповідно до цього рівня учні повинні вміти:

- об'єднувати засвоєні вміння у комбінації, застосовувати їх з більшою точністю та правильністю – I група завдань;

- виконувати вправи з точністю, плавністю рухів; здійснювати самоконтроль і показати розуміння тактики та композиції – II група завдань;

- порівнювати і коментувати власні вміння, навички, тактичні дії та аналогічні елементи діяльності інших, використовувати це розуміння для вдосконалення власного виконання – III група завдань;

- пояснювати і використовувати найпростіші принципи безпеки у підготовці до занять; описувати, який вплив чинять вправи на їхній організм і чому це важливо для фітнесу та здоров'я – IV група завдань.

Протягом навчання у молодшій школі (на першому та другому ключовому етапі) обов'язковими для вивчення є такі види фізичних вправ (табл.2.3):

Обов'язкові види діяльності на першому і другому
ключовому етапі

Перший ключовий етап:	Другий ключовий етап:
ігри;	ігри;
гімнастика;	гімнастика або танці;
танці;	
плавання (за певних умов).	плавання;
	легка атлетика;
	активне дозвілля на природі.

Як бачимо, на другому ключовому етапі обов'язковими видами фізичних вправ для вивчення у школах Англії включаються легка атлетика та активне проведення дозвілля, а танці і гімнастику кваліфікують як вправи за вибором.

Ігрова фізична активність дітей у молодшій школі Англії спрямована на розвиток та вдосконалення основних рухових умінь і навичок (біг, стрибки, метання, ловіння, ведення, передача та прийом м'яча ногами та руками). Окрім правильного виконання рухів, дитину вчать контролювати рухи свого тіла, з тим щоб сформовані рухові вміння могли бути використані у різних ситуаціях. Організуючи ігри, зосереджують увагу дітей на взаємодопомозі та співпраці, а основну мету визначають як удосконалення індивідуальних техніко-тактичних дій, а на перемога над суперником будь-якими засобами.

Діти, що навчаються у початковій школі переважно грають у рухливі ігри самостійно. Це так звана ситуація вільного вибору: коли виховник надає можливість дітям самим досліджувати і повторювати довільно засвоєні рухові дії. При цьому діти мають право вибору: вони можуть грати самі, у співпраці з іншими або у товаристві своїх друзів, але самостійно. Найкраще така ситуація може бути змодельована на відкритих спортивних майданчиках, обладнаних безпечним інвентарем [26].

Більшість англійських шкіл мають багатофункціональні спортивні зали, обладнані різними пристроями та приладами, котрі полегшують проведення атракційних і урізноманітнених уроків з фізкультурної освіти. Діти до 11 років переважно займаються босоніж. Під час занять використовують більшість приладів та пристроїв, що знаходяться у залі [82;98].

З цього віку також навчають страхуванню інших і самострахуванню, що полегшує проведення занять. Це стає можливим завдяки спеціальним конструкціям, доброму технічному стану приладів і пристроїв, що використовуються, а також спеціальній підготовці педагога [16].

Залежно від ступеня контролю педагога та самостійності дітей на уроках під час ігор фахівці [5] виділяють такі навчальні ситуації:

1. Імітаційні, вчитель виконує ті чи інші рухові дії, а діти максимально точно повинні їх відтворити. При цьому вчитель повинен дотримуватися принципів індивідуального підходу, розділивши дітей на невеликі групи відповідно до їх можливостей і задаючи кожній з них адекватні завдання. Наприклад, прострибати, як зайчик (використовуючи при цьому певні рухи руками та ногами).

2. Проблемно-контролюючі, у яких дитина пізнає рух у просторі, а завдання виховника – змоделювати проблему та сприяти бажанню дитини розв'язати її. Наприклад, дістати будь-яким чином м'яч із певної висоти.

3. Творчі, коли виховник ставить перед дітьми складне завдання - виразити певне поняття, застосовуючи різноманітні рухи, наприклад, почуття радості чи гніву. Відчуття простору, здатності самоконтролю і координації, яких набувають діти під час творчих ігор, допомагають підготувати дітей до розвитку власних ідей гри. Вони можуть бігати у приміщенні, не торкаючись нікого, кидати і забирати брязкальця, кільця і м'ячі та грати у прості ігри (кидати брязкальце в кільце, щоб отримати захожувальний бал).

Ще одним програмовим видом фізичної активності є *гімнастика*, що включає вправи на рівновагу, пластування, перевороти, вправи на переміщення маси з однієї частини тіла на

іншу, вправи, що сприяють розвитку вибухової сили, наприклад, стрибки. Діти вчаться поєднувати набуті вміння та дії у короткі рухові композиції, створювати та виконувати короткі комбінації, котрі мають чітко виражений початок, середину і кінець, зі зміною напрямків, амплітуди та швидкості виконання.

На заняттях *танцями*, які конкурують на II ключовому етапі з гімнастикою, дітей вчать надавати рухам інтерпретаційний, виразний, комунікативний характер. Уміти змінювати ритм, швидкість, амплітуду і напрямок своїх рухів, а також створювати і використовувати у танцях прості рухові зразки з різних часів і культур. Адекватно сприймати та оцінювати простір, час, силу, взаємодіяти зі своїми ровесниками і навколишнім середовищем. Під час танцю діти вчаться висловлювати і передавати свої почуття та ідеї.

За наявності умов (басейнів та кваліфікованих інструкторів) на першому ключовому етапі *плавання та безпеку на воді* рекомендують використовувати в роботі з дітьми. На другому ключовому етапі цей вид є обов'язковим. Учнів учать переборювати страх перед водою, триматися та рухатися у воді з допоміжними засобами і без них, навчають різноманітних стрибків, основних стилів плавання та безпечної поведінки на воді.

На другому ключовому етапі обов'язковим видом активності стає *легка атлетика*. Протягом занять цим видом фізичної активності дітям необхідно навчитися: використовувати бігові вправи, стрибки та метання окремо й у комбінаціях, збільшувати швидкість виконання вправи, брати участь у плануванні змагань, що вимагають прояву точності, сили, швидкості та бути їх учасником.

Популярним у школах Англії і новим для нас видом рухової активності, що входить в Національний курикулум з ФКО в Англії на другому ключовому етапі, є *активне проведення дозвілля*. Варто зазначити, що цей вид рухової діяльності не використовується у школах України. На нашу думку, активне проведення дозвілля має багато спільного з туризмом, що є обов'язковим для вивчення у 4-9-х класах українських шкіл. Цей розділ передбачає участь дітей у позашкільній діяльності та мандрівках. Школярі повинні вміти орієнтуватися на природі, виконувати завдання типу "проблема до

розв'язання", приймати правильні рішення у варіативних умовах і ситуаціях, планувати та розподіляти обов'язки серед членів команди [18;84].

Важливим розділом курикулуму фізкультурної освіти для дітей, що навчаються на першому (5-7) та другому ключових етапах (8-11 років), є **теоретична підготовка**. Адже власне на цих етапах у дитини формуються мотиви до занять фізичними вправами. Тому дітям у доступній формі пояснюють такі поняття, як активний спосіб життя, правильне харчування, їхній взаємозв'язок та значення для здоров'я. Діти вчать описувати те, що вони зробили, спостерігати, описувати і відтворювати те, що зробили інші, розуміти, як важливо бути активним. А також усвідомити і характеризувати, як реагує тіло на різну діяльність.

Таким чином, як впливає з аналізу програмно-нормативних документів Англії, мета і завдання уроків ФКО у школах на першому та другому ключових етапах полягають у наданні дітям таких можливостей:

- стати вмілими і розумними виконавцями;
- формувати рухові вміння вдосконалювати фізичну компетенцію і впевненість у межах фізичної активності і контексту;
- варіативно виконувати рухові уміння та навички відповідно до видів діяльностей, що потребують різних підходів та мислення;
- формулювати власні цілі, змагатися у команді та індивідуально;
- творчо розвивати свої ідеї;
- розуміти значення наполегливості для досягнення успіху та цінувати успіх інших;
- удосконалювати швидкість рухової реакції і тактичного мислення;
- брати на себе ініціативу, бути провідником;
- сприяти пріоритетному розвитку індивідуальних рухових здібностей та схильностей;
- формувати розуміння сутності фізичного виховання та його важливості у житті людини;
- розвивати позитивне ставлення до рухової активності.

2.4 Зміст Національного курикулума фізкультурної освіти дітей на третьому (12 –14 р.) та четвертому ключових етапах (15 – 16 р.)

У наш стрімкий вік фізкультура і спорт набувають значення вирішальних чинників серед усього комплексу умов, що визначають оптимальну життєдіяльність людини.

У сучасних умовах, коли зниження духовного потенціалу та здоров'я молоді, особливо підлітків, стає відчутною реальністю, необхідність орієнтованості та формування духовних потреб, здорових звичок, фізичного загартування, здорового способу життя в цілому є одним із пріоритетних завдань розвитку фізичної культури та спорту.

Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту визначає: "Фізичне виховання є важливим чинником здорового способу життя, профілактики захворювань, організації змістовного дозвілля, формування гуманістичних цінностей та створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини" [11].

Мета фізичного виховання дітей середнього шкільного віку в Україні - цілеспрямоване формування (на ґрунті глибоких знань і переконань) мотивації піклування про власне здоров'я, працездатності, навичок організації режиму повсякденної рухової активності. На думку Б.М.Шияна, учні цього віку повинні усвідомити, що культура ставлення до власного здоров'я, рівня фізичної підготовленості є складовою частиною загальної культури особи і значною мірою визначає її соціальний та моральний статус [20].

Варто зазначити, що орієнтація на здоровий спосіб життя та систематичні заняття фізичною культурою формується значною мірою саме у підлітковому віці. Таким чином, для цього віку дуже важливе формування цільової установки на набуття здорових звичок, умінь і навичок самостійних занять фізичною культурою [8].

Можливість вибору спортивної спеціалізації на основі особистої зацікавленості підлітків є чинником, який підвищує інтерес до фізичної культури, а отже, і формує цілеспрямовану

установку до систематичних занять фізичною культурою.

Зауважимо, межі шкільного віку в Україні та Англії відрізняються. Середній шкільний вік в Україні охоплює молодь 11-15 років, до старшошкільного віку належать юнаки віком 16-17 років, в Англії середній шкільний вік – 11-16 років, старшошкільним віком можна вважати 17-18 років, коли діти навчаються на поглибленому рівні.

Навчання у середній школі “Secondary school” (12 – 16 років) в Англії охоплює такі два етапи:

- третій ключовий етап (12 – 14 років);
- четвертий ключовий етап (15 – 16 років).

На цих етапах уроки фізкультурної освіти проводять фахівці (вчителі ФКО). Обов'язковими є два уроки по 40 - 50 хвилин на тиждень. У деяких приватних школах одне заняття з ФКО має загальнорозвиваючий характер, а на другому проводять командні ігри (чоловічі та змішані школи) або урок танцю (жіночі школи) [1].

Як впливає з аналізу Національного курикулуму, метою **третього ключового (12 – 14 років) етапу** ФКО є покращення техніки виконання вивчених вправ учнями. Школярі вчать їх застосовувати у різних видах рухової активності. Учні починають розуміти принципи зростання ефективності виконання і застосування вмінь у власній практиці та роботі інших, вчать брати на себе ініціативу і приймати власні рішення для удосконалення виконання. Навчаючись на цьому етапі школярі починають визначати види рухової активності, яким вони надають перевагу і виконувати велику кількість ролей [44].

На цьому етапі середній учень Англії, згідно з навчальними вимогами повинен досягти п'ятого рівня навчання і вміти:

- самостійно відбирати та об'єднувати засвоєні уміння у комбінації, застосовуючи їх з необхідною точністю, плавністю рухів, постійно здійснюючи самоконтроль – I група завдань;
- під час виконання вправ застосовувати всі здобуті знання зі стратегії, тактики та композиції – II група завдань;
- аналізувати і коментувати уміння, навички і те, яким чином вони їх застосовують у власній роботі та роботі інших; модифікувати техніку та усувати незначні неточності, щоб

удосконалити своє виконання – III група завдань;

- пояснити реакцію організму на різні види діяльності, розминку та заминку; пояснюють, чому регулярні та адекватні тренування є важливими для фітнесу та здоров'я – IV група завдань.

Курикулем цього етапу передбачається і шостий рівень навчання, який розроблений для тих учнів, які демонструють кращі результати навчання. Відповідно до його вимог учні повинні вміти:

- самостійно відбирати та об'єднувати засвоєні уміння у комбінації, застосовуючи їх з необхідною точністю, та плавністю рухів, постійно здійснюючи самоконтроль – I група завдань, що повторює I групу завдань п'ятого рівня;

- використовувати вміння так, щоб вони були адекватними умовам діяльності, зберігаючи точність, плавність та систематичний контроль; для планування та виконання власної роботи та під час роботи інших використовувати свої знання про стратегію, тактику і композиції відповідно до різних умов, а також знання про сильні і слабкі сторони власного виконання – II група завдань;

- аналізувати і коментувати можливості використання умінь, навичок і тактичних дій у своїй роботі і роботі інших у композиційних та інших аспектах виконання і пропонувати різні шляхи до вдосконалення – III група завдань;

- пояснити, як підготуватись і як відновитися після занять; пояснити, як різні види фізичних вправ сприяють фітнесу та здоров'ю, а також описати, як вони можуть застосовувати інші типи діяльності та вправ – IV група завдань.

Метою **четвертого ключового (15 – 16 років) етапу** є оволодіння учнями комплексом та необхідною діяльністю, використовуючи набуті знання про вміння, техніку та ефективне виконання. Вони приймають рішення про вибір типу фізичної діяльності, якому вони надалі даватимуть перевагу: змагального чи виконавчого характеру з метою покращення здоров'я, набуття доброго самопочуття чи для розвитку особистої фізичної підготовки. Також на цьому етапі учні визначають роль, яка їм найбільше підходить – тренера, хореографа, лідера чи іншу. Розглядають свої здобутки і фізичну вправність, що надає їм упевненості для продовження занять поза школою та у подальшому житті.

Більшість учнів, навчаючись на четвертому ключовому етапі, повинні досягти сьомого рівня навчання і вміння:

- володіти технікою фізичних вправ на рівні рухової навички, адаптуючи виконання вправи до вимог стереотипної діяльності - I група завдань;

- використовувати знання принципів ускладненої тактики та конструктивне мислення, використовувати їх у власній роботі та роботі з іншими; модифікувати їх відповідно до зміни умов виконання вправи (діяльності) – II група завдань;

- аналізувати і коментувати власну роботу і роботу інших (як індивідуального виконавця, так і члена команди), показати, що вони розуміють, як рівень технічної, тактичної та фізичної підготовки впливає на якість цілісної рухової діяльності; планувати шляхи вдосконалення власної діяльності та діяльності інших – III група завдань;

- пояснити принципи вправлення і тренування та ефективність їх застосування; пояснити корисність регулярної, планомірної рухової діяльності для здоров'я та фітнесу; планувати свої власні тренувальні програми - IV група завдань.

Національним курикулем ФКО Англії передбачено восьмий рівень навчання, який відповідає найвищим оцінкам учнів на випускних іспитах. Його аналіз дозволяє стверджувати, що діти, які навчаються на четвертому ключовому етапі і досягли зазначеного рівня, вмінуть:

- чіткіше розрізняти та застосовувати складніші вміння, техніку та ідеї, практично постійно демонструвати високу точність, контроль, плавність та оригінальність – I група завдань;

- використовувати знання принципів ускладненої тактики чи композиції, фахово застосовувати ці принципи у власній роботі та роботі з іншими; адаптовувати їх відповідно до умов, що змінюються – II група завдань;

- оцінити власну роботу і роботу інших, показати, що вони розуміють як впливає рівень технічної, тактичної та фізичної підготовки не лише на якість, а й на ефективність цілісної рухової діяльності; планувати власну діяльність і діяльність інших на основі самостійного збору необхідної інформації - III група завдань;

· використовувати свої знання про здоров'я та фітнес для планування й оцінювання своїх тренувальних програм та програм інших учнів - IV група завдань.

Дітей, які показують особливі спортивні здібності, оцінюють за Винятковим рівнем навчання, де учні:

· демонструють володіння технікою фізичних вправ на рівні рухової навички, адаптуючи виконання вправи до вимог прогнозовано-варіативної діяльності - I група завдань;

· постійно використовують знання принципів ускладненої стратегії, тактики та композиції і застосовують їх індивідуально, фахово у власній роботі та у роботі з іншими – II група завдань;

· оцінюють своє власне виконання та виконання інших, показують, що вони розуміють, як впливає рівень технічної, тактичної та фізичної підготовки на якість та індивідуальність виконання вправ; мають власну обґрунтовану думку про те, як можна вдосконалити свої досягнення та досягнення інших, уміють визначати пріоритети подальшого розвитку - III група завдань;

· постійно застосовують необхідні знання та розуміння про здоров'я і фітнес у всіх аспектах своєї діяльності - IV група завдань.

Національний курикулум з ФКО в Англії на третьому етапі рекомендує шість видів діяльності, якими можуть займатися учні:

- гімнастика;
- танці;
- ігри;
- плавання та безпека на воді;
- легка атлетика;

· активне дозвілля на природі. Учні повинні обрати чотири види, при цьому інваріативними є:

- ігри (обов'язковий вид рухової діяльності);
- танці або гімнастика (обов'язковим є один з видів, можливе обрання обох видів)

· плавання та безпека на воді або легка атлетика, або активне дозвілля на природі (обов'язковими є два види рухової діяльності або відповідно один).

Ми підрахували кількість максимальних варіантів вибору (9) на третьому ключовому етапі, які можуть зробити учні Англії (табл.2.4).

Таблиця 2.4

Варіанти вибору видів рухової активності на третьому ключовому етапі

Вид рухової діяльності	Варіанти								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Гімнастика	+			+		+	+	+	+
Танці	+	+	+	+	+	+			
Ігри	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Активне дозвілля на природі			+		+	+		+	+
Плавання	+	+	+				+	+	
Легка атлетика		+		+	+		+		+

Така можливість вибору заняття за інтересом учня сприяє підвищенню мотивації до уроку ФКО і стимулює вчителя до підвищення кваліфікації.

На четвертому ключовому етапі учні повинні обрати два види діяльності з шести передбачених на третьому етапі. На відміну від інших ключових етапів, на четвертому етапі жоден з видів діяльності не є обов'язковим, а лише рекомендованим (табл.2.5).

Це зумовлено тим, що на перших трьох ключових етапах у дітей повинні сформуватися рухові вміння та навички з різних видів фізичних вправ (на першому – з 4-х видів; на другому - з 5-ти; на третьому – з 4-х видів фізичних вправ). На основі сформованого рухового фонду на четвертому ключовому етапі учням надається можливість удосконалюватися лише у двох видах фізичних вправ. Разом з тим фахівці рекомендують школам створити оптимальні умови для занять спортивними іграми, що на їх думку, буде стимулювати учнів зробити вибір на користь ігор. Можливо, це зумовлено тим, що спортивні ігри є необхідним видом рухової діяльності при складанні іспиту з ФКО.

Варіанти вибору видів рухової активності на четвертому
ключовому етапі

Вид рухової діяльності	Варіанти														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Гімнастика	+	+	+	+	+										
Танці	+					+	+	+	+						
Ігри		+				+				+	+	+			
Активне дозвілля на природі			+						+			+		+	+
Плавання				+			+				+		+	+	
Легка атлетика					+			+		+			+		+

Отже, заняття на цих ключових етапах фахівці проводять з урахуванням потреб підлітків, що у свою чергу допомагає підвищити мотивацію до занять фізичними вправами.

У результаті вивчення *гімнастики* протягом третього-четвертого ключових етапів учні повинні вміти складати та виконувати комплекси комбінацій з використанням гімнастичного спорядження і без нього у різних вправах гімнастичних видів; вміти створювати власні комбінації (зі зміною амплітуди, швидкості, напрямків і рухів, зі спортивними снарядами, самостійно та з партнерами); ефективно використовувати техніку та вміння спрямувати свої дії на досягнення успіху в точності та послідовності їх виконання.

На заняттях *танцями* дітей вчать складати і виконувати танці, використовуючи різну техніку та композиційні рухові дії з високою точністю та виразністю рухів, використовувати різні танцювальні стилі і форми, відповідаючи ними на різні суспільні та культурні ситуаційні завдання, застосовувати композиційні принципи при створенні власних танців (наприклад, удосконалювати характерні рухи, відчувати характер танцю), використовувати у танцях вміння виразити себе.

Протягом навчання *плаванню та безпечної поведінки на воді* у середніх класах шкіл Англії учні вчать розробляти і реалізовувати індивідуальну та групову техніку у першостях з плавання, брати участь у змаганнях та інших видах рухової діяльності на воді, використовувати техніку, що спрямована на досягнення успіху та вмінь з контролюючої силою, швидкість та правильність виконання.

Під час занять *легкою атлетикою* на третьому та четвертому ключовому етапі діти навчаються розробляти та реалізувати індивідуальні та групові програми у легкоатлетичних випробуваннях. У цих заняттях необхідно досягати технічно правильного виконання бігових вправ, стрибків та метань як окремих фізичних вправ, так і у різноманітних комбінаціях, з великою точністю, швидкістю та силою. Учні також повинні брати участь у легкоатлетичних змаганнях з різних дисциплін.

Активне проведення дозвілля передбачає участь дітей у різноманітних видах позашкільної діяльності та мандрівках, де діти використовують набуті вміння та навички у таких видах: веслування, піші походи, скалелазення та інші, вирішують проблеми і долають природні перешкоди, а також правильно реагують на зміну зовнішнього середовища.

Як свідчать результати досліджень, *ігрова діяльність* займає чільне місце у Національному курикулумі з ФКО в Англії (близько 50-70% загального навчального часу) [65]. Навчаючись на третьому та четвертому ключових етапах, діти повинні вміти грати у три типи ігор (за загальноприйнятою англійською класифікацією, що подані у таблиці 2.6), використовувати техніку відповідно до характеру гри, з постійним контролем; застосовувати принципи атаки та захисту при плануванні та здійсненні комплексної командної стратегії; ефективно реагувати на варіативні ситуації гри, брати участь у змагальних видах діяльності.

Виявлено, що необхідним розділом курикулуму третього та четвертого ключових етапів і надалі залишається *теоретична підготовка*, адже учні, які навчаються на четвертому ключовому етапі, мають можливість обрати екзамен з ФКО для складання на Загальний Сертифікат Середньої Освіти (ЗССО), який дозволяє глибше вивчити зазначений предмет і використовувати

акредитацію як засіб для подальшого навчання і працевлаштування. На четвертому ключовому етапі за бажанням учнів вводиться третій теоретичний урок ФКО.

Таблиця 2.6

Класифікація ігор в Англії

Типи ігор	Коротка характеристика
Ігри з попаданням у ціль Target-striking games	група ігор для яких характерна альтернативна участь гравців у грі: крикет, гольф, софтбол
Ігри на майданчику (ігри без взаємодії з гравцями) - Court games (net-wall games)	група ігор характерною ознакою яких є наявність сітки чи стіни, що розмежовує гравців: теніс, бадмінтон, сквош, настільний теніс, волейбол
Ігри на проникнення (ігри з взаємодією із суперником) - Invasion games	група ігор метою яких є забити гол: футбол, хокей, баскетбол

У віці 17-18 років, учням середніх шкіл Англії надається право вибору: продовжувати навчання у школі на *поглибленому рівні* (академічному), який відкриває їм шлях до вищої освіти, або ж здобути *професійно-технічну освіту*, вивчаючи прикладні дисципліни для отримання певної кваліфікації [40].

На поглибленому рівні переважна більшість учнів Англії обирають лише 4-5 навчальних дисциплін, серед яких є також ФКО. Навчальний курс завершується складанням іспитів вищого рівня, успішне складання яких дозволяє учням вступити у відповідний ВНЗ.

2.5. Методика організації навчання предмету “фізкультурна освіта” у середніх школах Англії

Планування навчального процесу з ФКО в Англії на усіх чотирьох етапах передбачає складання довготермінових, середньота короткотермінових планів, що відповідає перспективному, етапному та оперативному плануванню процесу фізичного виховання у школах України.

Основною структурною одиницею планування в Англії є модуль. Довготермінове планування передбачає розподіл навчального матеріалу за етапами навчання. На першому і другому ключовому етапі навчальний матеріал розподіляється за модулями без їх розподілу за рівнем складності у межах окремого етапу, а третій і четвертий етапи передбачають розподіл за рівнем складності [86;101].

Модулі лежать в основі середньотермінового планування. Кожен модуль визначає навчальні цілі відповідно до Національного курикулума з ФКО, пропонує певні види діяльності та описує досягнення учнів. Навчальні цілі реалізуються через основні завдання, які визначені у кожному модулі окремо. Постановка і вирішення основних завдань забезпечують постійний поступ учнів протягом певного часу. Залежно від складності завдань різні модулі можуть передбачати різну кількість годин.

Конкретизація видів діяльності у межах модуля забезпечується короткотерміновим плануванням. Зокрема вік учнів, їх здібності та природні можливості враховуються при складанні планів уроків.

До складання довго- та середньотермінового планування залучається весь штат кафедр фізичного виховання шкіл, які забезпечують цілісність та безперервність навчально-виховного процесу. За короткотермінове планування відповідальними є безпосередньо вчителі ФКО, які складають середньотермінові плани, враховуючи потреби учнів.

Таким чином, планування діяльності у школах Англії здійснюється з розподілом навчального матеріалу на спеціальні модулі з кожного виду діяльності на усіх чотирьох ключових етапах. Програму кожного модуля необхідно виконати впродовж

ключового етапу. Усі модулі на першому і другому ключовому етапі тривають з 8-12 год і 12-18 навчальних годин на третьому та четвертому ключових етапах. Розподіл навчального матеріалу здійснюється за різними рівнями складності. У молодшій школі на другому ключовому етапі використовують лише ввідні модулі, які служать перехідним містком між другим і третім ключовим етапом. Для середньої школи (третьій та четвертий ключовий етап) розробляються модулі чотирьох типів складності - **ввідні** (лише з танців, ігор та гімнастики), **початкові**, **середнього та поглибленого** рівня складності (табл.2.7.)

Таблиця 2.7

Розподіл модулів у школах Англії за рівнем складності

<i>Модуль</i>	<i>Рік навчання</i>	<i>Очікувальний рівень досягнень</i>
Вступний	6-7	4
Початковий рівень складності	7-8	4-5
Середній рівень складності	9-10	5-6
Поглиблений рівень складності	10-11	6-8 та виняткові досягнення

Як бачимо з табл. 2.7 модулі початкового рівня складності відповідають 7-8 року навчання, середнього- 9-10 і поглибленого- 10-11 року навчання.

Національним курикулем Англії вчителям ФКО визначено 27 модулів різних рівнів складності (табл.2.8.), використовуючи які ввикористовуючи які вони можуть скласти власну схему роботи.

Таблиця 2.8

Модулі ФКО згідно з Національного курикулума ФКО Англії

Вид діяльності	Типи модулів			
	Вступний	Початковий рівень складності	Середній рівень складності	Поглиблений рівень складності
Ігрова діяльність Ігри на проникнення Ігри з мішенню Ігри на майданчику	Модуль 5	Модуль 6 Модуль 9 Модуль 12	Модуль 7 Модуль 10 Модуль 13	Модуль 8 Модуль 11 Модуль 14
Танці	Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
Гімнастика	Модуль 15	Модуль 16	Модуль 17	Модуль 18
Плавання та безпека на воді		Модуль 19	Модуль 20	Модуль 21
Легка атлетика		Модуль 22	Модуль 23	Модуль 24
Активне дозвілля на природі		Модуль 25	Модуль 26	Модуль 27

Переважна більшість шкіл використовують 12-модульну схему роботи. У табл. 2.9 подано один з можливих варіантів вибору модулів, який часто використовують учителі ФКО Англії на

третьому ключовому етапі для учнів середнього рівня підготовленості. Саме така кількість модулів вважається допустимо мінімальною для використання і може скласти повну схему чи план роботи

Таблиця 2.9

Орієнтовна 12- модульна схема ФКО (третій ключовий етап) в школах Англії

<i>Вид діяльності</i>	<i>Типи модулів</i>			
	Вступний	Початковий рівень складності	Середній рівень складності	Поглиблений рівень складності
Ігрова діяльність	-	-	-	-
Ігри на проникнення		-	-	-
Ігри з мішенню				
Ігри на майданчику				
Танці		-		-
Гімнастика		-	-	
Плавання та безпека на воді		-		
Легка атлетика				
Активне дозвілля на природі				

Вчителі ФКО Англії можуть збільшити обсяги матеріалу, щоб досягнути і збільшити очікувані результати, що передбачені кожним модулем. Час, що відводиться на роботу над модулями буде залежати від: тривалості кожного навчального уроку; кількості уроків на тиждень; здібностей дітей; кількості матеріалу, що був засвоєний у попередньому модулі; кількості роботи, що була виконана у паралельних модулях; обсягу роботи, виконаного у позаурочний час.

При переході з одного ключового етапу, класу чи школи до іншого в учителя є можливість оцінити діяльність учня на попередньому етапі. Ця інформація разом з оцінками щодо досягнень учнів показує, чи виконав учень завдання модулю, чи недоопрацював, чи перевиконав їх - таким чином, це є передумовою для подальшого планування індивідуальної навчальної діяльності.

Матеріал кожного модуля може подаватися як загальний тематичний план або розподілятися за окремими уроками. Вчителі Англії з ФКО можуть самостійно прийняти рішення щодо збільшення тривалості модуля в часі для забезпечення неперервності навчального процесу. Наприклад, модуль з гімнастики може вивчатися впродовж як одного, так і двох семестрів.

Доцільним є використання змішаних комплексів з модулів різних рівнів складності. Наприклад, наприкінці третього ключового етапу у 9-10 класі, окрім використання модулів середнього рівня, ефективним є застосування модулів початкового рівня складності. Це дозволяє раціонально використовувати час для повторення матеріалу попереднього модуля та дозволяє учням працювати над завданням курикулуму з урахуванням індивідуальних можливостей проходження навчального матеріалу.

Основними методичними підходами при модульній організації навчально-виховного процесу є врахування:

- необхідності проведення групових занять у класі або у невеликих групах;

- можливості учнів демонструвати, застосовувати свої знання індивідуально або з іншими, з різними ступенями підтримки;
- можливості учнів вирішувати навчальні проблеми, використовувати своє уявлення і творчі здібності;
- можливості учнів відповідати за своє навчання;
- можливості учнів стати лідером у різних ситуаціях;
- можливості учнів здійснювати різнорольову самостійну діяльність.

Ці підходи необхідно реалізовувати відповідно до бажань і можливостей учнів.

Для зручності використання кожен модуль має характерну структуру і містить (див. дод. А) :

- 1) коротку характеристику модуля;
- 2) місце модуля в системі занять фізичними вправами (крос-курукулярні теми);
- 3) очікувані результати;
- 4) характеристику необхідного базового рівня підготовленості учнів, який дозволить їм ефективно засвоїти матеріал модуля;
- 5) перелік термінів, які потрібно вивчити для ефективного засвоєння матеріалу;
- 6) деталізацію завдань стосовно окремих видів фізичних вправ;
- 7) описи інформаційного забезпечення;
- 8) види додаткової діяльності;
- 9) деталізацію загальних завдань модуля за рівнем досягнення

Дозвольте детальніше зупинитись на структурі.

1) У короткій характеристиці модуля вказується: вид діяльності, рівень складності модуля, етап навчання;

2) місце модуля в системі занять фізичними вправами (крос-курукулярні теми). Наприклад, модуль, що вивчається, може стати передумовою для того, щоб у наступному модулі учні могли планувати свою діяльність у групах, самостійно організовувати і брати участь у змаганнях, створює передумови для здійснення управлінської діяльності. Окрім того, зазначений модуль, що створює умови для реалізації крос-курукулярних тем, зокрема у

вивченні природничих наук, англійської мови і математики. Зазначений модуль створює також базу для формування навичок співпраці та комунікативних здібностей.

3) розділ модуля очікувані результати містить опис результатів, яких повинні досягнути більшість учнів. Наприклад, після завершення вивчення цього модуля учні, окрім практичної діяльності, повинні розуміти значення занять ФКО, уміти використовувати інформацію, отриману на уроках для покращення власних досягнень, виконувати різні “адміністративні” обов’язки. Окрім середніх результатів розділ також описує мінімальні та максимальні результати, які можуть показати окремі діти.

4) характеристика необхідного базового рівня підготовленості учнів, який дозволить їм ефективно засвоїти матеріал модуля містить практичні види діяльностей, що учні повинні були вивчити у попередніх модулях. Наприклад, учні повинні були зрозуміти і засвоїти тактику ігор з використанням сітки і стінки, низку ударів, уміти визначити правильні положення в іграх, уміти судити міні-версії вивчених ігор. Ця сукупність є передумовою для ефективного засвоєння навчального матеріалу модуля.

5) перелік термінів, які потрібно вивчити для ефективного засвоєння матеріалу, пов’язаний з вивченням мови, що є передумовою вдосконалення мовних навичок. Виконуючи фізичні вправи учні повинні правильно розуміти, вживати та писати (!) спортивні терміни.

Правильне вживання термінів визначається як високий рівень культури і є передумовою підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

6) деталізація завдань стосовно специфіки окремих видів фізичних вправ. Конкретизуються завдання даються варіанти виконання вправ, які можна використовувати впродовж вивчення модуля.

7) опис інформаційного забезпечення. Подає можливі варіанти інформаційного забезпечення навчального процесу, що сприятиме його покращенню. Наприклад, використання спеціальних карток, відеокартинок отриманих завдяки використанню спеціальних технічних приладів, описуються

можливості використання Інтернету та програмного забезпечення з метою отримання додаткової інформації про спортивні події та перегляд матчів, де оцінюються дії гравців.

8) види додаткової діяльності містять інформацію, щодо можливостей подальшого вдосконалення вмінь і навичок, здобутих на уроках ФКО. Наприклад, учні можуть відпрацьовувати практичні вміння у позаурочний час: під час перерв у школі чи перебуваючи вдома, брати участь у шкільному спорті та бути членом місцевих спортивних клубів.

9) деталізація загальних завдань модуля за рівнем досягнення подає ключові слова, які вчителі ФКО повинні використовувати (табл.2.10):

Таблиця 2.10

Алгоритм вирішення загального завдання ФКО

<i>Ключові слова</i>	<i>Види діяльності</i>
Просити	дітей показати, що вони вміють. Це досягається завдяки повторенню дій, а пізніше вивчення спектру можливостей. Діти виконують рухові дії, що були засвоєні ними на попередньому етапі, для складання плану наступного етапу
Допомогти	учням удосконалити те, що вони вже роблять, і краще зрозуміти, що від них вимагається. Зазначені дії здійснюються для того щоб учні якісніше виконували основні завдання. У результаті учні почнуть відбирати та застосовувати вміння, тактику та конструктивне мислення з більшою відповідністю до виду діяльності.
Навчити	дітей виконувати попередньо засвоєні вправи у варіативних умовах.
Повідомляти, розповідати	учням про сутність занять фізичними вправами у цілому та окремих завдань. Це дозволить учням краще зрозуміти, що вони роблять, як вони це будуть робити і чому саме таким чином.
Слухати	що хочуть сказати учні про свою діяльність, і як вони оцінюють процес виконання вправи. Це забезпечить вчителя інформацією про перебіг навчального процесу і допоможе йому адаптувати, модифікувати чи розширити види діяльності, що відповідають потребам та можливостям учнів.

Засвоєння навчального матеріалу модуля передбачає алгоритм послідовних дій (табл. 2.11).

Просуваючись по модулю учні Англії проходять серію кроків у навчанні, використовуючи отримані теоретичні знання для покращення якості практичної діяльності. Учителям необхідно систематично діагностувати рівень навчальних досягнень учнів для послідовного засвоєння матеріалу модуля.

Таблиця 2.11

Алгоритм вивчення навчального матеріалу модуля

<i>“Кроки” алгоритму</i>	<i>Види діяльності</i>
Вступ (1)	Повідомлення завдань модуля для свідомого засвоєння навчального матеріалу
Дослідження (2)	Учні випробовують, що вони вже вміють, поєднуючи набуті вміння з новими вміннями та ідеями, сконцентровуються на важливих аспектах, які допомагають їм добре виконувати основні завдання.
Відбір і застосування (3)	Школярі приймають рішення, які вміння та ідеї є більш відповідні для вирішення завдань. Учні починають їх постійно використовувати при вирішенні поставлених завдань. Проте часто їм потрібно вказувати, які вміння та ідеї найкраще обрати
Зміцнення та удосконалення (4)	Школярі працюють над вміннями та ідеями у межах діяльності. Вони стають впевненішими у роботі, що виконують. Часто змінюють способи виконання, удосконалюючи спритність та бистрість.
Адаптація і розширення (5)	Необхідно ставити нові завдання, щоб знайти альтернативні шляхи виконання. Вони починають використовувати ширший спектр вмінь та ідей при виконанні завдань і починають модифікувати підхід при необхідності чи зміні ситуації.
Зміна умов та змісту (6)	Учні повинні перебудовувати своє мислення при переході до виконання такої ж вправи, але з новими параметрами або в інших умовах середовища.

Характеризуючи алгоритм вивчення навчального матеріалу модуля можна визначити, таке:

- 1) перший крок алгоритму передбачає постановку завдань;
- 2) на другому кроці визначається рівень засвоєння навчального матеріалу попереднього етапу;
- 3) метою третього є усвідомлення цілей модуля;
- 4) впродовж четвертого кроку відбувається удосконалення засвоєного матеріалу та вивчення нового;
- 5) на п'ятому формується глибоке розуміння власної діяльності;
- 6) важливим є і шостий крок, що передбачає формування в учнів здатності виконувати вправи у варіативних умовах.

Кожен з цих кроків потребує різних підходів викладання і навчання.

Таким чином модульна система організації навчального процесу ФКО в школах Англії:

- дозволяє учням працювати над завданнями курикулуму з урахуванням індивідуальних можливостей проходження навчального матеріалу;

- дає можливість учням обирати діяльність згідно власних інтересів;

- сприяє налагодженню крос-курикулярних тем зокрема у вивченні природничих наук, англійської мови та математики;

- стимулює учнів використовувати теоретичні знання для покращення якості практичної діяльності;

- зобов'язує вчителя систематично діагностувати рівень навчальних досягнень учнів для послідовного засвоєння матеріалу модуля.

2.6 Методи оцінювання та екзаменування у системі фізкультурної освіти Англії

2.6.1. Оцінка навчальних досягнень учнів та завдання оцінювання

Важливою складовою ефективного процесу викладання-

навчання ФКО в Англії є оцінювання. На думку Piotrowski S., “оцінювання необов’язково повинно бути невід’ємною частиною навчання, але воно повинно бути невід’ємним від якісного навчання [90 с.51]”. Процес учіння може відбуватися і без оцінювання (люди можуть навчатися за картинками, за допомогою телебачення, комп’ютера), але результат цього процесу виявляється якіснішим, коли уроки передбачають етап виявлення досягнень і досвіду учнів, а за його перебігом спостерігає, оцінює та аналізує фахівець. З появою Національного курикулуму (1999р.) Сполученого Королівства роль і значимість процедур оцінювання посилюється.

Однак, як стверджують інспектори шкіл Англії, оцінювання - порівняно слабка ланка ФКО, яка потребує вдосконалення та підтримки [38;81].

Зокрема, вчителі ФКО іноді не до кінця розуміють, чого їм варто очікувати від учнів різного віку, а отже, що оцінювати.

Оцінювання в освіті передбачає отримання та інтерпретацію інформації про вміння, знання та розуміння, а також з’ясування потреб навчального процесу. Воно зазвичай складається з двох елементів: опису та суджень. Очевидним є описовий аспект в оцінюванні: оцінюючи учня чи групу учнів, учитель ставить перед собою мету створити чітку і справедливу картину їх виконання на уроці або через певний проміжок часу. Така інформація сприяє плануванню подальшої навчальної діяльності і, зрештою, допомагає у навчанні. Але, як стверджує Carroll B. [35. с.88], оцінювання також включає судження вчителя, бо він не просто фіксує, що зробили учні, але й дає якісну характеристику їхніх досягнень. Ці висновки можуть базуватися на порівнянні одержаних результатів із попередніми показниками самих учнів або на порівнянні з показниками ровесників чи з будь-якими стандартами (нормами).

В Англії фахівці традиційно поділяють оцінювання на формальне і неформальне.

Неформальне (неофіційне) оцінювання використовують у всіх формах навчання. Це природний для людей процес, нерозривно пов’язаний з викладанням і навчанням. У його основі лежить модель взаємодії батьків і дітей, що передбачає виправлення

помилки учнів, надання поради, спрямовані на вдосконалення їхніх умінь. Цей тип оцінювання забезпечує для навчального процесу такі необхідні елементи, як виправлення, зворотний зв'язок і підтримка, що дозволить фахівцю цілеспрямовано керувати процесом засвоєння знань та вмінь [28].

Формальне оцінювання традиційно пов'язане з серйозним випробовуванням, таким як тестування чи іспити. У минулому у Великій Британії воно застосовувалося лише у так званих "академічних" дисциплінах, таких як математика, історія [35]. Для "практично" спрямованих предметів, і зокрема ФКО, формальне оцінювання не застосовували. Лише нещодавно було запроваджено, програми оцінки на ЗССО і для поглибленого рівня.

Формальне оцінювання ФКО мало три основні форми:

- коментарі у шкільних звітах;
- представлення нагород від Національного комітету;
- відбір у шкільні команди.

Отже, оцінювання з ФКО в Англії до появи Національного курикулуму 1999 р.) мало обмежену сферу використання: і служило критерієм відбору до шкільних команд, а також як екзамен, результати яких мали значення для вибору напрямку подальшого навчання чи кар'єри. Таке оцінювання в основному базувалося на обмежених даних та загальних враженнях, тобто спеціальні критерії, системне спостереження та записи не використовувалися [35]. Таким чином, оцінювання було більше зорієнтоване на зв'язки з громадськістю, ніж на потреби учнів. Зараз в оцінюванні фахівці Англії вбачають можливість реалізувати широкий спектр цілей, включаючи стимулювання та покращення навчання, фіксацію досягнень та інформування учнів про можливості вибору. Така зміна пов'язана з відходом від принципу оцінювання наприкінці вивчення програми і визнанням того, що оцінювання може давати корисну інформацію і сприяти покращенню виконання безпосередньо під час реалізації курикулуму.

За останні два десятиліття відбулися значні зміни у ставленні до всіх предметів і практики оцінювання. Зараз оцінювання розглядається ширше - як центральний і необхідний інструмент ефективного викладання та навчання ФКО [13; 90; 97].

Поряд із цим зростає кількість аспектів (теоретичні знання,

практичне застосування, соціальні вміння), яким необхідно дати оцінку, у зв'язку з чим постає питання адекватних методів оцінювання. Оскільки екзамени оцінюють лише вузький спектр знань і розумінь, вони не підходять для оцінювання соціальних умінь і навичок їх практичного застосування.

Із поглибленням професійної спрямованості тренувань і збільшенням досвіду роботи в основних програмах до процесу оцінювання залучають роботодавців. Вчителі часто займаються оцінюванням від імені вищих/сторонніх агентств, таких як екзаменаційні ради чи урядові ради спорту. Поглиблення зв'язку між оцінюванням і навчанням зумовило перехід до більш різнопланової практики, де від учнів очікують зростання відповідальності за навчання, самооцінювання та оцінювання однокласників [33].

Виходячи з вищевикладеного, можна визначити ряд фундаментальних завдань оцінювання ФКО у Великій Британії.

Першочергове завдання оцінювання полягає в удосконаленні процесів навчання і викладання. Оцінка дає учням інформацію, яка допомагає їм більш об'єктивно оцінювати рівень свого виконання. Вона також забезпечує вчителя цінною інформацією про розвиток учнів і дозволяє йому оцінювати ефективність викладання, ставлячи оцінку за рівень навчальних досягнень. У цьому випадку оцінка є стимулом до успіху, удосконалення вмінь, знань та розумінь і джерелом мотивації учнів.

Оцінка є свідченням результату поєднання природних даних і рівня досягнень учня на певному етапі навчання. Інформація, яку вона дає, може бути використана для традиційного відбору і сертифікації, які важливі як для суспільства, так і для індивіда. Зокрема, кваліфікація вказує на задовільний рівень здібностей, що дозволяють виконувати роботу безпечно і компетентно. Наприклад, ми будемо почувати себе впевненіше, тренуючись із гірським інструктором, який продемонстрував визнаний стандарт відповідних умінь, ніж з тим, що не зумів цього зробити.

Також оцінювання може використовуватися з метою прогнозування. Воно допомагає визначити сильні і слабкі сторони планування і викладання. Прогнозні оцінки часто використовуються для визначення спеціальних потреб у певній

сфері. Учителі ФКО Англії володіють цілим спектром методик, які допомагають визначити проблеми, пов'язані з рухом [30;59] і будуть описані нище на ст.106 Існують також загальні підходи, викладені у Практичному кодексі визначення і оцінювання спеціальних потреб в освіті [43].

Окрім цього, існують інші завдання оцінювання:

- забезпечення диференціації під час планування;
- порівняння рівнів розвитку учнів (у класі, з ровесниками у школ чи країні);
- надання інформації для звітності та визначення ефективності роботи школи;
- відбір учнів для подальшого навчання чи тренування (або для досягнення рівня вимог для вступу в університет);
- здійснення розподілу учнів (відповідно до їхніх можливостей чи отриманої екзаменаційної оцінки);
- відбір з певною метою, наприклад відбір у шкільні команди.

2.6.2. Проблеми оцінювання фізкультурної освіти у школах Англії

Практична спрямованість Національного курикулуму ФКО створює певні труднощі в оцінюванні результатів навчання чи рівня виконання. На думку Piotrowski S., проблема полягає в тому, що вчителі у більшості випадків оцінюють рівень практичного виконання, який за своєю природою є тимчасовим [90. с.50]. Зазвичай на заняттях не застосовують письмові, графічні чи будь-які інші записи, на які вчитель міг би спиратися, формуючи судження. Це загрожує небезпекою неточної, ненадійної, суб'єктивної чи занадто приблизної оцінки, яка не даватиме об'єктивної інформації.

Для того, щоб оцінювання результатів навчання ФКО було точним і справедливим, учителю варто дотримуватися певних принципів, вироблених практикою. Якісне оцінювання повинно базуватися на принципах [28; 35]: валідності, надійності, об'єктивності, практичності.

Валідність означає, що оцінка у протоколі дійсно оцінює саме те, що підлягає оцінюванню. Реальна оцінка чітко показує

досягнення учнів у певному навчальному контексті. Це відіграє важливу роль у ФКО, оскільки найреальніші форми оцінювання - ті, які найближчі до реальних умінь, знань і розумінь, що підлягають оцінюванню. Рівень практичного виконання не можливо оцінити за письмовими тестами, оскільки останні оцінюють інші компетенції. Тому для оцінювання знань і вмінь з ФКО вчителю варто шукати специфічні підходи.

Одним з таких підходів є забезпечення валідності змісту [54]. Це означає максимальне наближення завдань оцінювання до завдання певного уроку чи модуля уроків.

У завданнях до кожного уроку визначено вміння, знання і розуміння, які повинні бути сформовані за певний період часу (наприклад, на кінець уроку чи модуля уроків). Проблема полягає в тому, що розуміння, ставлення, відчуття і цінності, які є результатом ФКО, недоступні для простого вимірювання. Навчальне досягнення такого роду може бути відображене у певних типах поведінки, які можна спостерігати та оцінювати. Наприклад, те, наскільки учневі зрозуміле виконання руху у гімнастиці, може бути оцінене шляхом спостереження за ним під час виконання заданої дії (можливе виконання дій у композиції). Для з'ясування ступеня розуміння учнем виконуваного завдання варто поставити питання типу "Чому під час виконання ти утримував ноги саме таким чином?".

Надійність оцінювання визначається як гарантія його логічності. Цей принцип передбачає знання і врахування різних чинників, які можуть вплинути на виконання завдання: зміст оцінювання, стандарти оцінювання, і навіть щасливий випадок. Надійність оцінювання підвищилася після введення екзамену з ФКО, оскільки відтоді думку вчителя зіставляють не тільки з думками колег з цієї ж школи, а й з думками колег з інших шкіл країни чи навіть фахівців з-за кордону.

Існує багато шляхів підвищення надійності оцінювання у ФКО, зокрема [44]:

- ознайомлення учнів зі стандартами оцінювання;
- командне навчання і загальне оцінювання певних груп;
- перегляд відеоматеріалів та обговорення рівня виконання разом з учнями;

- узгодження критеріїв виявлення талановитих учнів;
- залучення зовнішніх фахівців.

Тісно пов'язаний із попереднім принцип об'єктивності визначає, наскільки оцінка не залежить від особистого ставлення вчителя. Треба відзначити, що деякі процеси ФКО важко піддається об'єктивному вимірюванню і певною мірою базується на суб'єктивній інтерпретації і судженнях вчителя [35]. Буває так, що певні судження відображають особисті упередження щодо статі, етнічної належності чи соціального статусу учня. Спеціальний аналіз літератури, проведений Mortimore P. та іншими, [74], у якому йдеться про очікування учителів, пов'язані з різними групами учнів в одній школі, виявив, що від учнів із сімей інтелігенції очікують виявлення більших здібностей, ніж від учнів із сімей робітників. Хлопці вислуховують більше критики, ніж дівчата, як від учителів-мужчин, так і від жінок. Однак у вчителів спостерігається тенденція наділяти хлопців кращими здібностями, ніж дівчат, часто не зважаючи на зафіксовані досягнення. Ці необ'єктивні судження не є результатом свідомого бажання вчителів надати перевагу одній групі перед іншою, а, ймовірно, відображають установки, які панують у суспільстві. Як професіонали вчителі ФКО повинні враховувати їх вплив і прагнути його нейтралізувати.

Нарешті ефективне оцінювання вимагає від учителя узгодженого зрівноваження навчальних вимог з вимогами практики. Методики оцінювання, які забезпечують повною інформацією про учнів, займають багато часу і заважають виконанню першочергового завдання вчителя навчати. Методики, легкі у використанні, але які не забезпечують необхідною кількістю даних для планування, викладання чи атестації, недостатньо ефективні.

Англійські дослідники застерігають також від такої помилки, як переоцінювання труднощів, пов'язаних із визначенням рівня досягнень у ФКО. Не варто створювати схеми, на які йде багато часу і які відвертають увагу вчителя від проведення уроку. Так, Bailey R. [27 с.143] пропонує вчителям знайти таку систему оцінювання, яка була би простою у застосуванні і не обтяженою додатковими функціями.

2.6.3. Класифікація методів оцінювання у ФКО в Англії

За даними досліджень, як правило, вчителі ФКО Англії до проведення реформування 1988 р. володіли досить вузьким спектром методів оцінювання навчальних досягнень учнів. Фітнес-тести, спортивні досягнення та ін. дають певну інформацію, але як методи оцінювання не є адекватними. Під час оцінювання важливо відтворити широку картину здібностей і розумінь учнів, які належать до компетенції ФКО. Тому у практиці оцінювання важлива наявність різних стратегій.

Формальне і неформальне оцінювання

Характер оцінювання пов'язаний з умовами, у яких воно здійснюється. У більшості випадків оцінювання в Англії має неформальний характер і здійснюється як частина загального процесу навчання ФКО. Спостерігаючи і роблячи помітки щодо рівня виконання і розуміння учнів вчителі забезпечують зворотний зв'язок. В особливих випадках оцінювання виконує більш формальні функції, наприклад, під час екзаменування, присвоєння кваліфікації та відбору.

Внутрішнє та зовнішнє оцінювання

Внутрішнє оцінювання повинно бути добре продумане і здійснюватися вчителями або учнями як частина щоденної навчальної програми. Зовнішнє ж оцінювання здійснюється зовнішніми агентствами (екзаменаційними органами, центральним урядом, національними комітетами зі спорту) і зазвичай пов'язане з присвоєнням кваліфікації та нагородженнями.

Поточне та підсумкове оцінювання

Ці терміни характеризують завдання і застосування оцінювання. Поточне оцінювання застосовують під час процесу викладання-навчання. Воно передбачає опис прогресу учнів з метою зворотного зв'язку і визначення елементів, які потребують додаткової уваги. Поточне оцінювання як таке в основному пов'язане з удосконаленням майбутнього навчання.

Підсумкове оцінювання проводиться в кінці певного періоду часу (розділу роботи, етапу чи курсу) і пов'язане з вимірюванням чи визначенням досягнень у виконанні.

Оцінювання за критеріями, нормативами та індивідуальними особливостями

Оцінювання відповідно до критеріїв має на меті зіставлення того, що учні знають, розуміють чи вміють, з визначеними критеріями чи стандартами. Опис рівнів навчання Національного курикулума Великої Британії і Національної ради з нагородження є прикладом такого оцінювання. Учні оцінюють, виходячи з того, чи відповідають їхні досягнення і розуміння встановленим критеріям. Оцінювання **за нормативами у ФКО** - це порівняння рівня виконання окремого індивіда чи групи з рівнем виконання інших. Прикладом такого оцінювання може бути тестування учнів на уроках легкої атлетики чи плавання. Їхній час фіксується, і на основі цього учнів ділять на групи для диференційованого навчання. Оцінювання згідно з індивідуальними особливостями, навпаки, передбачає зіставлення поточних досягнень учнів з їхніми попередніми показниками у тому ж виді спорту. Такий підхід є особливо корисним під час поточного оцінювання і для посилення мотивації учнів, оскільки робить акцент на їх власному вдосконаленні та розвитку. Carroll B. [35] відзначив, що такі форми оцінювання не повинні бути взаємозаперечними; всі вони можуть з успіхом використовуватися на різних етапах навчання. Зокрема, конкретні завдання можна оцінювати за нормативами, а оцінювання згідно з індивідуальними особливостями застосовувати тоді, коли необхідно допомогти учням визначити ступінь їх власного зростання і поставити мету на майбутнє.

Валідність, надійність, об'єктивність і практичність характеризують оцінювання в цілому і визначають його межі, допускаючи при цьому різні підходи. Неформальні способи оцінювання (поточні спостереження і опитування) застосовують під час занять з ФКО. Більш формальні вимірювання, такі як оцінювання у кінці модуля уроків та екзамени, відбуваються у визначений час. Однак у всіх випадках важливо, щоб учитель добре розумів, що треба оцінювати і як це краще робити.

Інформацію для оцінювання можуть збирати не лише вчитель, але й самі учні. Це додає ефективності процесу оцінювання, оскільки він набуває рис самооцінювання. "Учні можуть активно брати участь у власному оцінюванні, аналізуючи свою роботу і

прогрес, визначаючи свої майбутні цілі навчання, і в обговореннях з учителем вирішити, у виконанні яких завдань вони мають особливі досягнення”(SEAC 92) [95 с.12]. Учні можуть брати участь в оцінці своїх досягнень, а також досягнень однокласників.

Деякі фахівці Англії, зокрема Piotrowski S., Wetton P., [90;103] відзначають, що вчителі ФКО недостатньо забезпечені інструкціями для визначення рівнів навчальних досягнень і розуміння, яких варто очікувати від учнів певного віку. У відповідь на це чимало країн розробили системи оцінювання рівнів досягнень, у яких робляться спроби пов'язати широкі освітні цілі предмету з прогресивними очікуваннями учнів різного віку і досвіду. Національний курикулум ФКО Англії та Уельсу може бути прикладом такої системи (див додаток Б).

Фіксація та збереження у письмовому вигляді інформації про досягнення учнів і повідомлення про них – необхідний етап оцінювання. Цей процес тривалий і вимагає послідовності і детальності, однак його значення дуже важливе. Оскільки багато вчителів нарікають на велику кількість “паперової роботи”, фахівці [32; 60] стверджують, що немає необхідності нагромаджувати документи, а варто використовувати прості та ефективні процедури фіксації та інформування про досягнення. Фіксація результатів ФКО в Англії виконує ряд функцій:

- облік навчального прогресу та досягнень учнів;
- збереження неперервності набуття досвіду протягом навчання;
- передача інформації іншим учителям;
- забезпечення зворотного зв'язку між учителями і батьками;
- допомога у визначенні проблем, не доопрацювань і специфічних потреб;
- інформування батьків, керівників шкіл і позашкільних організацій;
- інформація про планування і диференціацію.

Фіксація результатів доцільна як під час поточного, так і під час підсумкового оцінювання. Це дає можливість учителю вдосконалити методику свого викладання, з'ясовуючи такі питання: “Що спрацювало, а що ні?”, “Які можливості та потреби

має клас?” „Наскільки успішною є моя методика та матеріали для покращення навчання і його результатів?”. На основі поточних оцінок учителі підсумовують досягнення учнів, роблять висновки про рівень умінь, знань, розуміння, окремих учнів чи груп.

Традиційно багато шкіл ведуть записи щодо досягнень учнів з ФКО, орієнтуючись на вимоги національних комітетів з нагородження. Ця схема, хоч і дає корисну інформацію з певних питань, своїми завданнями відрізняється від завдань оцінювання навчання, тому вона є неадекватною. Оцінювання ж навчання має зосереджувати увагу на процесі навчання і результатах засвоєння учнями кожного розділу курсу.

Головною проблемою ведення записів є збереження балансу між кількістю зафіксованих деталей та практичною діяльністю. У табл. 2.12 наведено систему ведення записів з метою підведення підсумків навчання, яку використовують вчителі Англії [27; 35; 58]. Табелю заповнює вчитель у кінці модуля уроків, фіксуючи таким чином результати учнів з чотирьох груп завдань, визначених Національним курсом ФКО за 1999 рік. Також передбачено можливість особистих коментарів учителя щодо якісної роботи, зацікавленості та потреб учнів.

Таблиця 2.12

Підсумкова таблиця оцінки навчання з ФКО

Ключовий етап		1.		
		2.		
Модуль:		3.		
		4.		
Прізвище, ім'я учня	Ізольоване формування рухових вмінь та їх удосконалення	Здатність самостійно планувати навчально тренувальні програми	Здатність до самооцінки і на цій основі самовдосконалення	Знання і розуміння фітнесу та здоров'я
1				
2				

Учителям ФКО Англії даються такі рекомендації щодо фіксування досягнень учнів. Воно повинно: бути простим за

формою, щоб не створювати технічних труднощів і зрозумілим для тих, хто має до них доступ; містити усю релевантну інформацію, на основі якої можна було б планувати майбутні дії; бути доступним для учнів і сприяти розумінню процесу викладання, навчання та оцінювання.

Обов'язковим етапом оцінювання є повідомлення його результатів усім зацікавленим в ФКО. В Англії та Уельсі існують статутні вимоги щодо обов'язкового інформування батьків про успіхи їхніх дітей у ФКО.

Переважно повідомлення є формальним, внутрішнім процесом оцінювання і може бути як поточним так і підсумковим.

Повідомлення повинні базуватися на критеріях, нормах та індивідуальних особливостях учнів. Оцінка результатів учнів формується відповідно до рівнів, визначених у Національному курикулумі. Повідомлення, побудовані на порівнянні досягнень одного учня з результатами учнів усього класу зараз використовують рідко.

Так, ще один англійський фахівець, Clay G., вважає, що повідомлення має бути сфокусоване на досягненнях учнів, а не простому детальному описі виконаних учнями видів діяльності [38]. Як запис, так і повідомлення завжди мають характеризувати процес навчання.

Отже, серед науковців Великої Британії здійснюється пошук адекватних методів щодо зв'язку оцінювання з навчальними досягненням учнів. Основні принципи оцінювання ретельно підсумовані Harlen W. та її колегами, на думку яких "вибір різних процедур оцінювання має здійснюватися з урахуванням мети конкретного оцінювання. Відповідно, для досягнення різних цілей оцінювання мають бути застосовані різні технології" [56. с.275].

2.6.4. Екзамен з фізкультурної освіти в Англії

За останні роки у Великобританії спостерігається масове збільшення екзаменаційних курсів [75]. Це зростання відбувається завдяки освітнім реформам 80-х років. Центральною ідеєю цієї політики була реорганізація екзаменів. У середині 80-х років були об'єднані Сертифікат про середню освіту та Загальний сертифікат

освіти, що призвело до створення Загального сертифіката про середню освіту (ЗССО). Такий новий формат дав ФКО можливість підтвердити свій академічний статус.

Ретроспективний аналіз літературних джерел свідчить, що екзамени з ФКО на ЗССО на четвертому і поглибленому рівнях, проведення яких сьогодні Англії вважають доцільним, у 60-70-х рр. ХХ ст. мали не тільки прихильників, але і своїх противників, які висували низку аргументів проти їх проведення. Узагальнивши всі аргументи, Caroll В. виділив такі основні [35]:

- труднощі в якісній оцінці деяких аспектів руху та ігор, відсутність об'єктивності (окрім легкої атлетики та плавання);

- неможливість правильно виміряти найважливіший аспект ФКО (однак не вказувалось, який саме), на нашу думку, це здоров'я школярів;

- труднощі у порівнянні й оцінці різних видів спорту;

- відмінності в індивідуальному фізичному розвитку дітей ;

Ці аргументи сучасні теоретики Англії з ФКО розглядають як несуттєві. Хоча свого часу наведені аргументи були значною перешкодою при впровадженні іспиту з ФКО, і вплинули на формування екзаменаційних курсів [35].

На думку англійських фахівців, твердження про те, що ФКО насправді є неважлива і не потребує екзамену, не витримує жодної перевірки в умовах освіти нового тисячоліття. Casbon F. стверджує: " Ми повинні відповідати за те, чого навчаємо"[36 с.219].

Сьогодні екзамен з предмету "фізкультурна освіта" включає практичні вміння (60%) та теоретичні (40%) причому останні на 24% складаються із завдань, пов'язаних зі здоровим способом життя, і на 16% - з теорією спорту (рис.3.5). Практична частина передбачає вправлення у щонайменше трьох видах рухової активності (гімнастика, танці, легка атлетика та плавання) на вибір учня. Обов'язковим є також обрання однієї із зазначених ігор: футбол, бадмінтон, баскетбол, крикет, гольф, хокей, лакрос, нетбол, софтбол, регбі, сквош, настільний теніс, теніс, а також волейбол [89].

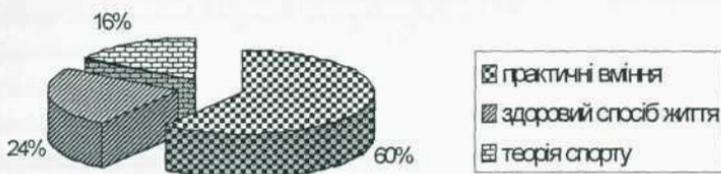

Рис.2.5 Змістові складові іспиту з фізкультурної освіти в Англії

У 1986 р. у Великій Британії був виданий підручник “Sport Examined” (Beashel P., Taylor J., 1986). Засвоєння матеріалу цієї книги є необхідною умовою для успішного складання випускного іспиту на рівні середньої школи, а також сприяє покращенню профорієнтаційної роботи. Зміст книги складається з двох частин. Перша частина включає питання, пов’язані з функціонуванням організму, проблемами фізичної та спортивної підготовки: анатомія людини, харчування та дієта, фізична підготовка, спорт і травми, норми фізичної підготовки, допінг і спорт, досягнення успіху в спорті. Частина друга присвячена історичним та суспільним проблемам спорту: історія спорту, аматорський та професійний спорт у Великій Британії, організація спортивного руху на рівні країни, організація спортивного руху на місцевому рівні, спонсорство у спорті, спорт як розвага, вболівальник як її споживач, вільний час і спорт, спорт як професія, жінка і спорт, міжнародний спорт, політичні аспекти спорту.

Як бачимо, підручник “Sport Examined” містить базову інформацію щодо будови людського тіла, фізіології, біомеханіки, а також суспільних, соціальних і політичних проблем спорту. Ці знання, на нашу думку, необхідні для підготовки до іспиту і допомагають, формуванню серйозного, наукового підходу до ФКО.

Запровадження екзамену означало, що на вчителів ФКО Англії поширюється певна форма зовнішнього впливу, і це обмежувало їхню свободу. Якщо ФКО має екзамен, як і інші предмети це означає її вступ у світ внутрішньошкільної конкуренції

і прихованого тиску під час відбору кращих дітей для занять предметом. Навіть лунали думки про те, що тиск з метою забезпечення успішних екзаменаційних результатів може викликати необхідність створення спеціальної кафедри ФКО в школі і відмову від інших, традиційно важливих аспектів роботи (спорт для всіх, клуби у позаурочний час тощо).

Ставлення до формальної оцінки почало змінюватися у 80-х роках. Раніше вчителі ФКО і директори шкіл вважали позаурочний спорт найважливішим розділом курикулуму з ФКО, але згодом пріоритетом стали результати тестів та екзаменів. Вимоги до Загального сертифікату про середню освіту не тільки дали можливість запобігти низькому статусу предмета, але і вижити у рамках ще більш конкурентного розкладу.

Деякі фахівці [46] наголошують на тому, що Загальний Сертифікат середньої освіти та екзамени на поглибленому рівні є не єдиною формою акредитації і не обов'язково найкращим способом збору інформації про досвід і досягнення учнів. Тому вчителі повинні дотримуватися виваженого підходу до вибору інших методів сертифікації, таких як Сертифікат досягнень, нагорода молодшого провідника у спорті чи нагорода Хенсона, адже вони можуть бути більш привабливі і рівноцінні за значенням для багатьох учнів. Для деяких учнів досягнення власного рекорду, наприклад, може бути більш значним, адже він відображає особисті і соціальні якості учня, які не оцінюються екзаменом.

Поява екзамену з ФКО також посилила термінологічні дискусії. Наприклад, Dickenson B., Almond C. [45], поставили питання про те, чи буде термін ФКО доречним заголовком для Сертифіката про середню освіту і поглибленого рівня, адже він використовується і в інших контекстах.

Запровадження екзамену на ЗССО і поглиблений рівень з ФКО було сприйнято як зростання важливості предмету. Теоретичний обсяг предмету у ЗССО, який, за словами Aylett S. [25], важко компенсувати практичним значенням курсу, означає безпідставність звинувачень ФКО у відсутності змісту. Фахівці навіть уважають, що у контексті поглибленого рівня двоякі вимоги щодо широти у плані спектру дисципліни і глибини всередині самого предмету вигідно вирізняють його з-поміж інших предметів

навчального плану [35].

У теоретичному плані екзамену з ФКО надали можливість налагодження курикулярних зв'язків [19]. Крім того, чітка побудова курсу ФКО припала до душі багатьом учням, чого не змогли зробити інші предмети. Допомога учням, котрі мають не найліпші академічні успіхи, краще скласти іспити стала цінною послугою, запропонованою ФКО, особливо враховуючи зростання важливості результатів. Про це може свідчити факт збільшення кількості кандидатів, що обрали екзамен з ФКО з 38 тис. осіб у 1992 р., 87 тис. у 1997 р. і до 90 тис. у 2001 р. [86]. Зміцнення позиції екзамену з ФКО унеможливило ігнорування власне предмету. Чим значнішою ставала основна функція популярного іспиту, тим вагомішим ставало слово ФКО в управлінні школою під час боротьби за ресурси. Наприклад, у щорічному огляді з інспектування шкіл відзначається [80], що на четвертому ключовому етапі найкраще здійснюється робота в екзаменаційних класах.

Екзамени також є корисними для вчителів, яким був потрібен стимул для концентрації зусиль на власному професійному розвитку. Екзамени відкривають учителям нові перспективи, для багатьох з них робота у класі означає, що немає необхідності залишати ФКО і займатися іншою діяльністю для здобуття кар'єри. Як відзначав Carroll B., "екзамен допомогли вчителям ФКО краще усвідомити свою роль" [35 с.24]. Певною мірою до цього спричинилися і можливість кар'єрного зростання, оскільки завідувач кафедри ФКО в школі, який розробив ефективні програми курсу ЗССО і поглибленого рівня з ФКО, має змогу конкурувати серед своїх колег і отримати більш високу посаду.

Забезпечення відповідності екзамену з ФКО до чинних стандартів і уявлення про екзаменаційні предмети викликало потребу оцінювання теоретичних знань на екзамені з ФКО. На переконання вчителів, які поділяли цю позицію, предмет ФКО включає достатньо теоретичних знань, тісно пов'язаних з фізичним виконанням. На думку Carroll B., "немає сумніву у тому, що у предметі ФКО достатньо знань, яких завжди недооцінювали, але які були включені в інші курси і якими цікавились учні"[35 с.83]. Тому у середині 90-х років кожен екзаменаційний комітет на рівні

ЗССО включив питання з ФКО, що стосувалися безпеки і травматизму, анатомії та фізіології, фітнесу та здоров'я [60]. Оскільки їх можна оцінювати у письмовій формі, то таким чином було досягнуто компромісу між теорією і практикою у змісті курсу.

Незважаючи на введення теоретичного оцінювання, на ранньому етапі впровадження поглибленого рівня вивчення ФКО спостерігалися труднощі під час прийому абітурієнтів до ВНЗ [50]. На противагу ФКО, інші предмети оцінювалися письмово, і концентрація уваги на практичному засвоєнні була значно обмеженою. Це означало, що на поглибленому рівні ФКО необхідна сильна теоретична система, яка була б доброю основою для подальшої освіти, готувала абітурієнтів до вступу в університети і її можна було б зіставити з іншими предметами.

Менш помітні аспекти ФКО, такі як процеси, пов'язані з особистим і соціальним розвитком, було важко виміряти (оцінити) екзаменаційними завданнями [41]. З огляду на це Carroll B. [35] визначив три основних компоненти ЗССО з ФКО: виконання, знання і розуміння, аналіз та оцінка, з яких перші два домінують. Такий підхід допоміг посилити стандартизованість курсу, оскільки дозволяв концентруватися на більш конкретних аспектах курикулуму, проте у цьому випадку існував ризик втратити деякі аспекти ФКО, зокрема зміцнення здоров'я.

З огляду на те, що екзамени часто проводяться з метою відбору, рівність доступу до ФКО є важливим питанням у дискусії про екзамен з ФКО.

Кількість хлопців, що вдвічі переважає кількість дівчат, які обрали екзамен з ФКО, змушує замислитися про те, наскільки цей предмет є доступний хлопцям і дівчатам. В аналітичних доповідях експертів мало уваги приділено причинам, що спонукають учнів до обрання екзамену з ФКО, хоча вони можуть бути різними і складними [57]. Roberts K. [93] вважає, що дівчата – підлітки, ймовірно, просто менше люблять спорт і ФКО, хоча не тільки це може бути причиною. Екзамени з ФКО можуть відображати і посилювати гендерні стереотипи у ФКО. Це дійсно проблематично і, можливо, пов'язано з тим, як дівчата сприймають свої можливості, здатність до занять цим предметом і процесу відбору.

Можливо, дівчата краще розуміють неадекватність структури

курсу, оцінювання і курикулума. Flintoff A. [48; 49. с.35] висловила свою стурбованість з приводу невідповідності практичних занять з ФКО на ЗССО особливостям організму і психології дівчат. На її думку, особливо складним питанням в екзаменаційних курсах є урахування статевих відмінностей, які у більшості випадків ігноруються. У результаті на екзаменах використовують уніфіковану процедуру оцінювання, яка у кращому випадку неадекватна, а в гіршому дискримінаційна. Ця проблема впливає на прийняття рішення про поглиблене вивчення ФКО. Низькі показники участі дівчат порівняно з хлопцями піднімають важливе питання про вибір відповідної програми і підбір привабливих для дівчат видів спорту [100 с.33] .

Незвично низькі результати екзаменів у дівчат наводять на думку, що необхідно замислитися над питанням формування груп відповідно до статевої приналежності. Під час змішаних уроків учителю доводиться вирішувати можливі проблеми, що виникають між статями. Оскільки хлопці часто домінують на уроках ФКО, демонструючи свою перевагу над однокласницями, доцільно було би запровадити окремі уроки для дівчат і для хлопців. Це дозволить уникнути стереотипу, що дівчата менш здібні до ФКО, та зробити процес оцінювання більш справедливим.

Macfadyen T. [72] вивчив причини вибору курсу ФКО серед учнів Шотландських шкіл і з'ясував, що частково цей вибір був зроблений завдяки зацікавленості і задоволенню, які вони відчували раніше у школі на уроках ФКО, а також завдяки відповідності між предметом і їхніми сподіваннями щодо їх майбутньої кар'єри.

Не розв'язаною залишилась проблема, яку піднімали фахівці Англії ще до проведення реформування ФКО, що торкалася труднощів в оцінюванні при порівнянні різних видів спорту, що зумовлено їх особливостями. Хоча оцінювання фізичних умінь менш суперечливе, воно може мати певні особливості. У плаванні і легкій атлетичі учнів можна оцінювати, не порівнюючи з іншими учнями, оскільки є встановлені критерії оцінок згідно з часом та відстанню. Такої ж об'єктивності та надійності в оцінюванні, яка спирається на критерії, важче досягти в ігрових видах спорту, де успіх кожного гравця залежить від реакції інших, що ускладнює

завдання вчителя. Наприклад, правильність прийняття рішення чи вибору тактики гри може бути оцінена, виходячи з гри членів команди чи суперників.

Ще однією проблемою, з якою стикаються вчителі під час оцінювання згідно з критеріями, є різні умови, у яких відбувається виконання тих самих тестів. Ігрові поверхні, погода значно змінюють навколишнє середовище, впливаючи на рівень виконання завдань. Наприклад, учням легше продемонструвати свої вміння на майданчику, пристосованому до використання за будь-яких умов, ніж на трав'яному чи залізобетонному покритті. Так само, як біг на короткі дистанції по прорезиненій легкоатлетичній доріжці значно відрізняється від бігу по траві за часовими показниками, на які також може вплинути сильний вітер. Важливо, щоб школи не поклалися на оцінку за результатами лише одного дня, коли показники учня можуть бути набагато нижчими, ніж його вміння.

Зважаючи на ці обставини працівники кафедри ФКО повинні добре подумати, перш ніж впровадити екзамени на поглибленому рівні. При цьому необхідно враховувати потребу додаткового часу і зусиль, а також вимоги, які висуваються до штату (розробка національних програм, спорт у позаурочний час), що можуть значно збільшити навантаження, особливо якщо кафедра порівняно з іншими є малочисельною. Ось як коментує це питання Maskreeth K: "Можливо, вчителям потрібно бути набагато сильнішими, коли їх запитують про введення поглибленого рівня і більш реалістичними щодо вимог. Очевидно, однією з вимог є час: не тільки той, який необхідний для ведення курсу, але і час для його створення, підготовки і здійснення. Багато директорів недооцінюють пов'язані з цим часові витрати і затрачену роботу. Ще однією проблемою є недостатнє забезпечення: необхідна значна підтримка книгами, періодикою, відеокамерами і відеоматеріалами".[71 с.17].

Критичний момент упровадження оптимального екзаменаційного курсу в школі - вибір найбільш відповідної екзаменаційної програми. Хоча існує багато спільного між екзаменаційними радами різних шкіл, проте є незначна, але суттєва різниця у форматі і структурі як змісту, так і оцінювання. Ці

відмінності є дуже важливими, тому що правильно обрана екзаменаційна програма може краще показати індивідуальні здібності та вміння учнів.

Оскільки кожна кафедра має свої особливості (у плані філософії, фінансових можливостей, обмежень у розкладі, наявних умов та досвіду штату), можливості для викладання предмету ФКО будуть різними, що вірогідно вплине на вибір екзаменаційної програми. Говорячи про вибір потрібного курсу, Scott T. відзначив, що “ не існує панацеї, готового рецепту для всіх” [95. с.15]. Завдання кожної екзаменаційної ради зводиться до того, щоб визначити зміни у програмі і вибрати курс, який би найкраще задовольняв потреби школярів і відповідав їхнім можливостям. Учителям, які прагнуть створити екзаменаційний курс чи перейти у нову екзаменаційну раду, варто порадитися з фахівцями найближчих шкіл, врахувавши плюси та мінуси різних програм ФКО.

На думку англійських фахівців, [70] підготовку до екзаменів з ФКО варто розпочинати з третього ключового етапу, прив'язуючи Національний курикулум ФКО до вимог екзаменаційної програми з ФКО. На цьому етапі ефективним є навчання фітнесу та здоровому способу життя, використання розминки з метою ознайомлення учнів з термінологією та деякими аспектами анатомії і фізіології. Використання описаних попередньо методик у різних контекстах, які стимулюватимуть учнів учитися, готуючи їх до вимог ЗССО з ФКО, також може бути цінним. Наприклад, даючи можливість учням аналізувати своє виконання чи обирати та використовувати тактику, закладають основу для майбутнього оцінювання. Окрім того, застосування релевантних відеокліпів збагачує важливою інформацією щодо екзамену з ФКО.

Досягнення високих результатів на екзамені з ФКО можна забезпечити завдяки конструктивному партнерству між учнями та вчителями. Учні, які готуються скласти екзамен на поглибленому рівні, можна залучати до планування своїх навчальних цілей. Особливо важливо те, у яких умовах вони засвоюють вимоги Національного курикулума: кандидати повинні контролювати своє навчання, тому що вони несуть відповідальність за свої показники. Francis J., Merrick I. [51. с.16] встановили, що на поглибленому

рівні вчителі охоче вдаються до взаємного методу навчання, який дозволяє підготувати добре інформованих кандидатів і може застосовуватися авторитарно.

Більшість учнів, що навчаються на поглибленому рівні, мають глибоку мотивацію і серйозно ставляться до навчання. Таким чином, роль учителя може зводитися до ролі помічника, а не виконавця програми. Учням потрібна допомога у плануванні, структуризації проекту, встановленні термінів його виконання.

Важливо, щоб учні використовували оцінювання для покращення якості виконання завдань з ФКО. Постійне інформування учнів про їх успіхи протягом курсу може бути ефективним інструментом мотивації, тому що стимулює їх до подальшого вдосконалення. З метою покращення оцінки вчителі можуть залучати учнів до відвідування спортивних секцій після занять у школі. Крім того, звикання учнів до формальної, практичної ситуації оцінювання може бути корисною, особливо для невпевнених дітей, або для тих, хто гостро реагує на зміни зовнішніх обставин.

Успіх курсу частково залежить від особистих якостей тих, хто його обрав. Проте через недостатньо високий статус ФКО серед групи екзаменаційних предметів на вибір дітей, які обрали курс ФКО, часто вважають менш талановитими і менш допитливими [76]. Виходом з цієї ситуації може бути обов'язкове вивчення ФКО як частини основної програми ЗССО, що є відмінним засобом мотивації учнів.

У разі успішного складання іспиту з ФКО кожен учень отримує зареєстроване свідоцтво про те, що він поглиблено вивчав ФКО протягом двох років.

2.6.5. Підготовка вчителів фізкультурної освіти до застосування сучасних методів оцінювання .

Введення екзаменаційного курсу – велика відповідальність для вчителя. Молоді дипломовані вчителі, зазвичай повні ентузіазму, приносять із собою в школу нові підходи, інноваційні методи навчання, спрямовані на підтримання в учнів бажання

вчитися. Крім того, вони можуть володіти високим рівнем знань у певних розділах курикулума, пов'язаних з їхньою спортивною кваліфікацією.

Проте на першому і другому році роботи вчителі-початківці мають багато інших професійних проблем (наприклад, вивчення розпорядку дня школи, налагодження взаємин з батьками), тому відповідальність за екзаменаційну групу може бути непосильною для недосвідченого вчителя. Додаткове навантаження і ризик, пов'язані з підготовкою учнів до екзамену, більше підійдуть досвідченим учителям.

Перелік екзаменаційних курсів, які необхідно провести у визначений час, вимагає від учителів високої кваліфікації. На думку Carroll B, "необхідними є особливі знання, щоб формулювати питання й укладати схеми, які не лише відображають зміст курсу, але й охоплюють інші суміжні дисципліни" [35. с.65]. В екзаменаційних класах темпи навчальної роботи можуть бути вищими, ніж з інших предметів, тому вчителям потрібна додаткова інформація і легкий доступ до різних видів діяльності. Їм також необхідно бути гнучкими і швидко реагувати на тижневе планування уроків. Планування і підготовка індивідуальних уроків, які є прямим продовженням попереднього досвіду (часто короткотермінового), - це уміння більш високого рівня, яким володіють більш досвідчені вчителі. Крім того, глибина та різноманітність курикулума означає, що вчитель ФКО повинен вчити тому і відповідати за ті знання, які йому незнайомі. Фахівці загострюють увагу на відсутності знань із предмету та нестачі часу, що відводиться на розробку нововведень.

Робота у класі передбачає низку проблем, з якими вчителю необхідно ознайомитися. Викладання теоретичного аспекту курсу може бути новим для вчителя, який більше звик до практичного виконання. Наприклад, аналіз складного теоретичного матеріалу і його цікава та захоплююча подача потребуватиме більших знань. Практичне застосування теоретичного матеріалу може бути особливо важливим для зацікавлення учнів зайнятися його вивченням.

Вчителям однієї кафедри іноді важко стандартизувати систему оцінювання. Проблеми можуть виникнути як у

досвідчених учителів, так і в новачків. Досвід проведення нарад зі стандартизації показує, що ті вчителі: “які мають більше досвіду з організації навчальної діяльності і які звикли працювати на високому рівні, можуть суворо оцінювати таку діяльність” [35. с.85]. Кафедрам ФКО варто проводити регулярне неформальне внутрішнє узгодження системи оцінок та інтерпретацію показників, обговорювати свої думки, щоб бути логічними та об’єктивними.

Спостереження за тим, як учні займаються певною діяльністю, і порівняння якості виконання з чинними критеріями часто мають риси суб’єктивізму. Звичайно, практична оцінка полегшувала роботу вчителя, адже у сертифікаті вказувалося, що якщо критерій визначений чітко, тоді оцінювання зводиться до техніки вправи, відкритої для стандартизації і спрощення.

Навіть за наявності чітких критеріїв виставлення оцінок це складний процес, оскільки невідомо, що буде оцінювати вчитель. Учителі-початківці також можуть не знати, що вони оцінюють якість виконання учнем вправи, а не те, що записано у курикулумі.

Учитель-початківець з ФКО спочатку має лише бути присутнім на уроках екзаменаційних класів, а пізніше вести заняття разом з практикантом. Він може виконувати додаткову роботу, пов’язану з екзаменаційними курсами. Якщо ж більш досвідчений колега веде той самий клас із практикантом, то перший може вести спостереження за прогресом групи, а другий - приступити до навчання елементів курикулума і взяти на себе певну відповідальність, якщо дозволяє час, компетенція і впевненість у собі. В Англії, Уельсі вчитель-початківець може користуватися щоденником кар’єри для фіксації своїх досягнень у цій сфері.

Розділ 3.

Модель фізкультурної освіти в Англії

Проведене нами узагальнення результатів дослідження на основі опрацювання літературних джерел дозволяють представити модель ФКО у Великобританії, що передбачає:

- освіту завдяки руху,
- освіту в русі,
- освіту про рух.

Руху відводиться особлива, наскрізна роль у Національному курикулумі середньої школи Англії, чим підкреслюється його фундаментальна роль у житті дитини. Зокрема, англійський психолог Bruner J. [34] вважає, що дія, рух, гра складають “культуру дитинства”. Завдяки руху діти пізнають себе, своє тіло, оточення, а дії, що базуються на рухах, створюють для дітей сприятливе навчальне середовище [29]. Daley D. [39] стверджує, що така діяльність сприяє створенню ситуацій, у яких діти вчать без напруження і з задоволенням. Формуючи навчальні завдання у межах фізичної активності, вчителі стимулюють учнів до зниження рівня тривожності та отримання задоволення від навчання.

Рух створює значущий контекст, у якому відбувається навчання [34]. На відміну від більшості предметів, під час викладання яких учні дізнаються про спортивні змагання і концепції із зовнішніх джерел, у контексті руху учні навчаються завдяки руху і перебуваючи в ньому [31]. Такий підхід, базований на русі, може бути застосований майже до кожного предмету шкільної освіти як основа методики викладання або як її елементи.

Фізична діяльність може бути основою зацікавленості і застосування знань і розумінь, і тому має велику цінність як стрижень крос-курукулярного навчання [24].

Традиційне твердження про необхідність ФКО часто базувалося на так званих “зовнішніх” або “інструментальних” аргументах [85]. Тому фізична діяльність розглядається здебільшого як засіб досягнення певних освітніх цілей:

- 1) ФКО для здоров'я та фітнесу;
- 2) ФКО для розвитку моральних якостей;
- 3) ФКО для формування ціннісних орієнтацій;
- 4) ФКО для громадянської освіти;
- 5) ФКО для естетичного виховання.

Думка про те, що широкий спектр освітніх цілей може реалізовуватися через добре підготовлений курикулем ФКО не є новою. Новим, як стверджують фахівці Англії, є освітній спектр застосування цієї дисципліни: духовний, моральний, соціальний, культурний розвиток; грамотність і вміння рахувати; інформаційні і комунікаційні технології; вміння мислити тощо [96].

Позитивний вплив ФКО на здоров'я використовується для збільшення цінності даного предмету. Дитяча любов до ФКО може служити не тільки каталізатором пожиттєвої фізичної активності, а й для ефективного розв'язання проблем, пов'язаних зі здоров'ям, які посідають чільне місце у Національному курикулі з ФКО Англії (DFEE/QCA, 1999) [44]).

На думку фахівців [34], найбільш ефективним є вплив ФКО у тій частині освітнього спектру, який стосується розвитку мовлення учнів. При цьому рухи не просто сприяють навчанню і мовленнєвому розвитку, а є його невід'ємною складовою. Британські педагоги [53] поділяють думку про те, що мова пізнається і декодується через інтеграцію та зв'язки між мовою і рухами тіла. Малі діти супроводжують свої розмови рухом, який є для них чимось невід'ємним. Bruner J. стверджує, що "мова налаштовує тіло на хореографію людського тіла" [34. с.25].

Рух забезпечує середовище, у якому учні використовують мову природно і цілеспрямовано. Bailey R. [26] так визначає користь, яку може принести ФКО для розвитку мови і грамотності учнів:

- легка атлетика: осмислення виконання легкоатлетичних вправ;
- танці: реакція на вірші, розповіді та скоромовки;
- ігри: прикметники та прислівники для опису рухів;
- гімнастика: опис роботи інших;
- активне дозвілля на природі: досягнення домовленостей у вирішенні групових цілей;
- плавання: написання правил безпеки.

Взаємозв'язок ФКО з громадянською освітою в школах Англії є нечітким. Існує стара традиція, народжена у вікторіанських приватних школах, яка доводить, що організована фізична діяльність дає ідеальну можливість молоді пізнати успіх та поразку, переборювати перешкоди, стримувати у собі егоїстичні бажання заради досягнень групи [73]. Вже тривалий час у науці побутує думка про те, що у спорті гравцям надається можливість проявити свої моральні якості. Доказом цього є доповіді урядовців, зокрема доповідь “Спорт: піднімаючи гру”, у якій колишній міністр Джон Мейджер висловив такі думки:

“Змагальний спорт дає дуже цінні уроки на все життя. У кожній грі є і переможець і переможений. Спортсмени повинні вміти бути і тими й іншими. Спорт розквітає лише тоді, коли обидві команди грають за правилами і гідно сприймають свої результати. Це один з найкращих способів навчитися жити поряд з іншими і впливати на іншого гравця як учасника команди” [100. с. 24].

Уроки ФКО в Англії дають багато можливостей для обговорення ціннісних орієнтацій та поведінки і мають значну перевагу над іншим уроками з інших дисциплін, що проводяться у класних кімнатах, оскільки передбачають багатозначні ситуації, що вимагають обговорення чесної поведінки чи командної стратегії.

Такі можливості включають:

- обговорення можливих шахрайств у спорті; расизму; спроможності і неспроможності гендерних стереотипів;
- розв'язання проблем під час активного дозвілля на природі;
- допомога у створенні спортивних клубів у позаурочний час;
- дослідження різноманітних фобій у танцях;
- вивчення того, як представлені гендерні співвідношення, раси та їх можливості у спортивних засобах масової інформації

Аналіз літературних джерел дозволяє визначити позитивні аргументи щодо користі ФКО, які пов'язані з упровадженням її у весь спектр шкільного курикулуму. Саме поняття навчання “завдяки руху” вказує на можливість ФКО сприяти всебічному засвоєнню знань, умінь та розумінь, які відіграють фундаментальну роль у загальному навчанні та розвитку молоді [30]. Руховий досвід є сприятливим ґрунтом для створення умов навчання тим учням,

що незадоволені школою, і дає можливість розвивати їх уміння та розуміння спонтанно під час уроків ФКО.

ФКО - це засіб, а не результат освітньої діяльності; його доцільність зумовлена фундаментальними цілями освіти.

Таким чином, ФКО Англії побудована з урахуванням того, що **"освіта завдяки руху"** може значно покращити якість навчання з усіх розділів шкільного курикулуму.

Наступною важливою складовою розробленої нами моделі є освіта про рух. Залучення молоді до здобутків людської культури, на нашу думку, в Англії відбувається за безпосередньої участі молоді у різних культурних сферах, завдяки чому вона усвідомлює широту людських прагнень і розуміє їхню значущість [22].

ФКО Англії має на меті ознайомлення учнів із різними видами фізичної діяльності та пов'язаними з ними концепціями, правилами та процедурами. Цінність фізичної культури полягає у тому, що учні набувають нового, фізкультурного досвіду. Важливим завданням є ознайомлення учнів з уміннями, з яких складаються види спорту, адже "спорт – продукт соціальної системи, що пов'язаний з культурою, і школяреві повинна бути надана можливість детально з ним ознайомитися" [96]. В освіті про рух дуже важливо, щоб діти навчилися свідомо оцінювати різні види спорту, які могли б збагатити їхнє життя.

В освіті про рух, за нашими дослідженнями, учні дізнаються про різноманітність та характер форм фізичної діяльності. Саме фізичний аспект виконання різних видів діяльності є основою цих знань. Беручи участь у різних за структурою видах фізичної діяльності, учні дізнаються про те, як рухатися у певних ситуаціях, щоб досягти результату. У той же час їм необхідно знати про те, що деякі способи руху швидше призводять до успіху або є більш естетичними, ніж інші. Адекватна ФКО повинна містити два види знань: знання способу як виконувати певне дії і знання їх змісту (наприклад, орієнтування потребує вміння читати карту, працювати з компасом та знань з фізичної географії).

Проведений аналіз численних оглядів свідчить, що навчання ігор займає більшу частину програмного часу порівнянно з іншими видами діяльності. Найбільше часу іграм відведено на III і IV ключовому етапі (пізніше йдуть легка атлетика, танці та плавання).

Традиційні командні види ігор - регбі, футбол, хокей домінували у 7-11 класах. Наші дослідження підтвердили результати досліджень Реппеї D., Evans J., Fairclough S. [47; 88] і OfSTED (95) [80], які наголосили що 50-70% часу уроків ФКО займають ігри.

Варто відзначити, що домінування ігор у програмі ФКО має давні традиції [67]. Як виявилось у процесі нашого дослідження у Національній Програмі ФКО 1999 року [42] значна перевага також надається іграм.

Очевидно, акцентування уваги на одному виді діяльності, призведе до того, що спектр рухової діяльності, який пропонується учням під час навчання в школі, обмежиться. Вузька спрямованість концепції програми, базована на змагальних іграх, містить небезпеку відштовхнути багатьох дітей від ФКО, а також позбавити їх можливості отримати цінний досвід під час навчання.

Для того, щоб розвинути потребу молоді продовжувати займатися фізичною діяльністю після школи, їх необхідно глибоко зацікавити. Тому логічним є надання учням Англії на уроках ФКО можливості досліджувати весь спектр видів діяльності для вибору власне тих, які найбільше відповідають умінням, характеру і зацікавленостям. Змагальний характер, властивий більшості ігор, значно відрізняється від виразності танцю, де кожному надається можливість показати свій досвід і отримати задоволення, навчитися різних рухів і бути фізично активним. Отже, у програмі ФКО у Великій Британії переважає ігрова діяльність, сучасні ж тенденції ФКО свідчать про спрямованість на пропорційне співвідношення між упровадженням нових, незнайомих для учнів видів діяльності і наданням дозволу учням займатися тими видами, які їх найбільше цікавлять.

У процесі дослідження нас зацікавило, чи надає сучасна ФКО в Англії значущі і цінні можливості учням з фізичними і розумовими вадами і було підтверджено, що більшість учнів з особливими потребами Англії отримують рівноцінну адекватну ФКО разом із фізично повноцінними однокласниками.

Ще однією необхідною складовою дослідженої нами моделі є **освіта в русі**.

На нашу думку, освіта в русі є найважливішим розділом програми ФКО Англії, оскільки знайомить учнів із терміном “фізичний”, який дає інформацію про внутрішні цінності і задоволення, які містяться власне у русі. Варто зазначити, що, беручи участь у різних видах рухової діяльності, вивчаючи їх можливості та обмеження, учні можуть здобути досвід з “середини”, а не “байдужо спостерігаючи збоку”. Діти просто виявляють рухову активність замість того, щоб цінувати її і брати в ній участь [23; 30]].

Важливою функцією ФКО за освітньою концепцією Англії має бути прищеплення почуття любові до різних видів фізичної діяльності. Ці види діяльності та здобутий у них досвід є важливими самі по собі, що допомагає зробити ФКО особливою та цінною. Owen J. стверджує, що ФКО передусім повинна сприяти “розширенню знань та понять учнів щодо значення фізичного існування у повному людському сенсі” [87 с.39] . Навчати дітей насолоджуватися рухом та виховувати прагнення до фізичної діяльності, що збереглися б у дорослому житті - це найголовніше завдання ФКО молоді в Англії.

На основі дослідженої нами моделі англійських фахівців (Bruner J., Owen J. та ін.), що передбачала три складові: освіта завдяки в руху, освіта в русі та освіта про рух ми пропонуємо власну розробку моделі (див. дод.В) фізкультурної освіти Англії. Розроблена нами модель включає такі параметри: ключовий етап, вік учнів, статус, кількість предметів, спрямованість, види рухової активності, навчальні рівні досягнення, модуль, рівні складності модуля, методи оцінювання. По вертикалі ми розмістили зміст вимог на кожному етапі, а по горизонталі зміну змісту вимог у залежності від віку учнів. Ми виявили, що освіта завдяки руху здійснюється переважно на першому і другому ключових етапах, освіта в русі - на третьому, а освіта про рух на четвертому етапі. Проте кожен з цих змістовних модулів реалізується і на інших етапах.

ВИСНОВКИ

1. Національний курикулум з ФКО Англії є комплексною моделлю дидактичних ситуацій і технологій навчання, є ядром удосконалення загальнонаціональної програми удосконалення фізкультурної освіти, забезпечення рівного доступу до якісної освіти усіх учнів. Національний курикулум ФКО Англії є орієнтований на потреби та очікування учнів у реальному житті; базований на результатах, тобто на оцінюванні вхідних та вихідних показників навчальних досягнень учнів; наявність вертикальної та горизонтальної інтеграції ФКО з іншими предметами навчання протягом усього навчального процесу; постійне залучення вчителів у процес зміни курикулуму, у тому числі з метою підтримки процесу постійного професійного розвитку вчителів

2. Національний курикулум фізкультурної освіти в Англії, крім вирішення традиційних завдань, спрямований на моральний, духовний, соціальний та культурний розвиток учнів, що значною мірою відповідає і програмі фізичного виховання України. У процесі досягнення зазначених цілей формуються комунікативні вміння учнів та здатність до самоконтролю, уміння співпрацювати, розв'язувати проблеми, вдосконалювати власне навчання. Реалізація курикулума фізкультурної освіти створює передумови, що сприяють активізації розумової діяльності учнів, критичного мислення та узагальнення своїх власних ідей і думок про тактику, стратегію і формування завдань; участі у суспільній роботі як учасника або організатора спортивних і танцювальних змагань та фестивалів; формуванню в учнів глибоких знань і розуміння здорового способу життя та збереження здоров'я в умовах погіршення довкілля.

3. Особливістю побудови навчально-виховного процесу фізкультурної освіти у школах Англії є: розподіл навчання на чотири етапи залежно від віку, на кожному з яких учні повинні досягнути певних рівнів навчання (з I по VIII), передбачених завданнями Національного курикулуму з фізкультурної освіти.

Національний курикулум фізкультурної освіти першого (5 –

7 років) та другого (8 – 11 років) ключових етапів передбачає: інтеграцію програми з фізкультурної освіти у загальний навчальний процес; більшу кількість обов'язкових видів рухової активності порівняно з третім і четвертим ключовими етапами, що дозволяє учням оволодіти широким спектром умінь і навичок до моменту усвідомленого обрання лише певних видів рухової діяльності; надання можливості учням Англії на другому ключовому етапі обирати вид рухової діяльності за бажанням.

Національний курикулум третього (12 – 14 років) та четвертого (15 – 16 років) ключових етапів передбачає додатковий теоретичний урок, що дозволяє вивчити теоретичні засади предмету, підготуватися до іспиту з фізкультурної освіти на Загальний Сертифікат Середньої Освіти і використовувати акредитацію як засіб подальшого навчання і працевлаштування; учням надається право вибору чотирьох із шести видів рухової активності на третьому та двох видів рухової активності на четвертому ключовому етапі.

4. Організація навчального процесу за Національним курикулом фізкультурної освіти у школах Англії передбачає розподіл навчального матеріалу на спеціальні модулі з кожного виду діяльності на усіх чотирьох ключових етапах, що дає можливість учителям: проводити групові заняття у класі або у невеликих групах; здійснювати індивідуальний підхід; самостійно обирати методики навчання та підручники; учням: демонструвати, застосовувати свої знання індивідуально або у команді; нести відповідальність за своє навчання; виявляти якості лідера у різних ситуаціях; здійснювати різнорольову самостійну діяльність.

5. Система оцінювання фізкультурної освіти в Англії має на меті відтворення учнями широкої картини їх досягнень, які належать до компетенції предмету. При цьому у практику оцінювання на сучасному етапі запроваджені різні стратегії: формальне і не формальне оцінювання; внутрішнє та зовнішнє оцінювання; оцінювання за критеріями, нормативами та індивідуальними особливостями; іспит з фізкультурної освіти.

Іспит з фізкультурної освіти відіграє значну роль у

становленні статусу предмета, стимулює учнів до вдосконалення знань з фізичної культури; дає право отримати сертифікат, який засвідчує особисту позицію та інтерес учня до цієї важливої культурної сфери; стимулює до використання знань для досягнення вищих результатів і подальшого професійного зростання; стимулює професійний розвиток учителів та їх кар'єрне зростання.

6. Аналіз сучасних тенденцій розвитку системи фізкультурної освіти в Англії свідчить про зміну пріоритетів у політиці щодо фізкультурної освіти в умовах освітніх реформ у середині 80-х - першій половині 90-х рр. Провідними тенденціями, які зумовлюють особливості національної системи фізкультурної освіти Англії, є: централізація змісту фізкультурної освіти (впровадження Національного курикулуму), яка відображає прагнення Англії до знань, що отримують учні в школі через відкритість змісту; підтримка ініціативи вчителів у сфері фізкультурної освіти; інтеграція учнів з особливими потребами у навчальний процес фізкультурної освіти; врахування гендерних та етнічних особливостей національного складу учнів Англії; утвердження академічного статусу предмета; застосування новітніх методологічних підходів, що базуються на гуманістичній основі та спрямовані перш за все на подолання крос-курукулярних бар'єрів і налагодження крос-курукулярних тем з дисциплінами обов'язкового циклу (рідна мова, громадянська освіта, основи здоров'я, інформаційні технології).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Берека В. Зарубіжний педагогічний досвід у галузі позашкільної освіти // шлях освіти.– 2000.-№3. – С. 27-30.
2. Виклик для України: розробка рамкових основ змісту (національного курикулуму) загальної середньої освіти для 21-го століття: Наук.-метод. зб.. –К.: 2007.
3. Вільчковський Е. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку.– Л.: ВНТЛ, 1998. – 336с.
4. Гуськов С., Зотова А. Физическое воспитание в школах зарубежных стран. – М., 2001. – 252 с.
5. Кэллауэй К., Твитчел Р. Воспитание социального поведения и развитие организаторских способностей в процессе внеурочных и внешкольных занятий по физическому воспитанию и спорту // Физическое воспитание и спорт в школах зарубежных стран. – М., 1990. – Вып. 4. – С. 37-40.
6. Сальберг Пасі. Розробка навчальних програм (CURRICULUM) деякі міжнародні тенденції. Допоміжні матеріали до Дня розробки навчальних програм (curriculum) у Міністерстві освіти в Києві, Україна, 2 липня 2003 року (Unofficial translation) // http://www.loippo.lviv.ua/Magazin/Z_1_Solbery.doc
7. Турчик І.Х. Ціннісні аспекти фізичного виховання школярів Англії // Молода спортивна наука України: Збірник наукових статей в галузі фізичної культури та спорту. Вип. 6. – Л., 2002. – Т.1. С. 130-133.
8. Турчик І.Х. Особливості фізичного виховання школярів Великої Британії // Молода спортивна наука України: Збірник наукових статей в галузі фізичної культури та спорту. Вип. 7. – Л., 2003. – Т.2. С.172-175.
9. Турчик І.Х. Виховання соціальної поведінки та організаторських здібностей у процесі занять фізичним вихованням (на прикладі шкіл Англії) // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту: Зб. наук. пр./ За ред. С.С. Єрмакова – Х.; Л. 2003. -№17. – С. 47-51.
10. Турчик І.Х. Фізкультурна освіта дітей 5-7 років у Великій Британії // Молода спортивна наука України: Збірник наукових статей в галузі фізичної культури та спорту. Вип.8. – Л., 2004. – Т.3. С. 359-363.
11. Турчик І.Х. Роль теоретичних знань з фізкультурної освіти у підготовці молоді до професійної діяльності у школах Англії // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. / За ред. С.С.Єрмакова –Х., 2004 - №9. – 124с.

12. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 2. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 248с.

13. Шиян О. І. Забезпечення якості здоров'язберігаючої діяльності у сфері освіти. – Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2008. – № 4. – С. 257 – 261.

14. Шиян О. І. Консолідація державних і громадських організацій щодо впровадження молодіжних програм як засіб реалізації державної освітньої політики з питань забезпечення здорового способу життя молоді. – Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2008. – № 3. – С. 238 – 243

15. Шиян О. І. Освітня політика впровадження змін зорієнтована на формування здорового способу життя молоді. – Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. – 2008. – № 2. – С. 233 – 238.

16. Шиян О. І. Освітня політика з питань здорового способу життя молоді у другій половині ХХ століття. – Державне управління : Теорія та практика. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/DUTP/2007>

17. Шиян О. І. Розвиток кадрового потенціалу, як засіб реалізації державної освітньої політики України з питань здорового способу життя молоді: регіональний контекст. – Збірник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2008. – № 1. – С. 82 – 89.

18. Шиян О. І. Регіональна освітня політика формування здорового способу життя молоді. – Ефективність державного управління : [зб. наук. праць / редкол. Загорський В. С. (голов. ред.) та ін.]. – Львів : ЛРІДУ НАДУ. – 2008. – Вип. № 14/15. – С. 357 – 365.

19. Шиян О. І. Сутність державної освітньої політики з питань забезпечення здорового способу життя молоді / Олена Шиян // Державне управління : Теорія та практика. – 2008. – №2 (8). – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/DUTP/>

20. Шиян О. І., Турчик І.Х. Роль спорту в навчально-виховному процесі шкіл Великобританії. – Фізичне виховання в школі.– 2005. – № 1– С. 51-54.

21. Шиян О. І., Турчик І.Х. Формування ціннісних орієнтирів молоді у контексті збереження та зміцнення здоров'я (з досвіду упровадження міжнародних програм). – Проблеми освіти : [Наук.зб. /Кол. Авт.]– К. : Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. 2008. ВИП. 56 – 204 с.

22. Almond L. Physical Education and Primary Schools: Teaching Physical Education 5-11. – London: Continuum, 2000. P. 22-27.

23. Almond L. Physical Education in Scholls. – London: Kogan Page, 1997. - P.45-52.
24. Andrews J. Essays on Physical Education and Sport. - Cheltenham: Stanley Thornes, 1979. – P.34-39.
25. Aylett S. Is GCSE at the Crossroads for Physical Education? // British Journal of PE. - 1990. - №21. –33 p.
26. Bailey R. Play, Health and Physical Development: Young Children Learning.- London: Paul Chapman Publishing, 1999.- P. 45-50.
27. Bailey R. Teaching Physical Education: A Handbook for Primary and Secondary Teachers.- London: Kogan Page, 2001.- P.40 – 43.
28. Bailey R. P. Learning To Be Human: Teaching, Learning and Human Cognitive Evolution : Paper presented at the Annual Conference of the British Educational Research Association. – London: Leeds, 2001. – P.134- 142.
29. Bailey R. P. Physical Education: Action, Play, Movement: The Primary Curriculum 7-11. -London: Paul Chapman Publishing, 1999. – P. 66-68.
30. Bailey R. P., Robertson C. R. Including All Pupils in Primary School Physical Education: Teaching Physical Education 5-11. - London: Continuum, 2000. – p.240
31. Bjorkvold J. R. The Muse Within - Creativity and Communications, Song and Play from Childhood Through Maturity.- New York: HarperCollins,1989. – P. 20 –22.
32. Britwistle G., Brodie D. Children attitudes towards activity and perceptions of Physical Education // Health Education Research . – 1991. - №6. – P.25-30.
33. Brown S. Assessment: a Changing Practice: Teaching and Learning in the Secondary School. - London: Routledge/Open University,1994. –P.110 –112.
34. Bruner J. Child's Talk: Learning to Use Language.- Oxford: Oxford University Press, 1983.-P.24 – 27.
35. Carrol B. Assesment in PE: A Teachers Guide to the Issues. - London: Falmer, 1994. – P. 220 – 227.
36. Casbon C. Examinations in PE - A Path to Curriculum Development// British Journal of Physical Education. - 1988. - №19. –

37. Collins, C. 2001, 'The content of the curriculum: What will young Australians be learning?', invited presentation in a keynote panel, 'Futures for Australian Curriculum', at Education Futures and New Citizenships, the Biennial Conference of the Australian Curriculum Studies Association, Canberra, 29 Sept.–1 Oct., 2001.

38. Clay G. Standards in Primary and Secondary Physical Education: OfSTED // British Journal of Physical Education, 1997. - №28. – P.8-10.

39. Daley D. GCSE PE and the Bilingual Child // British Journal of Physical Education, 1988. - №19. – P. 8 –10.

40. Davis B., Bull R., Roscoe D. Physical Education and Study of Sport. – London: Harcourt Health Sciences, 2002. – 640 p.

41. DES Records of Achievement : Report of the ROA National Steering Committee (RANSC). - London: DES, 1989. – P. 9 – 13.

42. DES/WO Physical Education: The National Curriculum for England and Wales. - London: HMSO, 1992. – 68 p.

43. DfE The Code of Practice on the Identification and Assessment of Special Educational Needs. - London: Department for Education, 1994. – 60 p.

44. DfEE/QCA Physical Education. The National Curriculum for England. - London: DfEE and QCA, 1999. – 56 p.

45. Dickenson B., Almond L. Accreditation: Part II: Issues for P.E // British Journal of Physical Education, 1987. – №18. – P.10 – 12.

46. Dismore H., Bailey R., Izaky T. (2004) Children and young peoples' views of their engagement and participation in Physical Education and school sport, LSA paper, 16

47. Fairclough S., Stratton G. Physical Education Curriculum and Extra Curriculum Time: A Survey of Secondary Schools in the North-West of England // British Journal of Physical Education. - 1997. - №28. – P. 20 –24.

48. Flintoff A. Equal Opportunities and Practical Assessment in Examination P.E: Part 2 // British Journal of Physical Education. - 1991. -№ 22. – P.9 – 13.

49. Flintoff A. Sexism and Homophobia in Physical

Education: the Challenge for Teacher Education Physical Education: a Reader. - Aachen: Meyer and Meyer, 1998. – P. 52 – 54.

50. Francis J. The Growth, Development and Future of Physical Education and Sports Studies at Advanced Level GSCE // British Journal of Physical Education. - 1992. - № 23. – P. 9 – 13.

51. Francis J., Merrick I. The Future of A Level Physical Education and Sport Studies // British Journal of Physical Education. - 1994. - №25. – P. 8 - 13

52. Fullan M. Change Forces with a Vengeance.- London; New York: Routledge Falmer, Taylor and Francis Group, 2002.- 260 p.

53. Gildenhuis C. Orsmond C. Movement and Second Language Acquisition: the Potential and the Method // Sport, Education and Society. - 1996. - №1. – P.12 - 16

54. Gipps F., Stobart S. Assessment: A Teachers Guide to study. – London: David Fulton, 2001. – 176 p.

55. Hardman K., Marshall J. 2001 Worldwide Survey on the State and Status of Physical Education in Schools //World Summit on Physical Education. – Berlin, 1999. – P.27 -37

56. Harlen W., Gipps C., Broadfoot P., Nuttall D. Assessment and the Improvement of Education: Teaching and Learning in the Secondary School. - London: Routledge/Open University Press, 1994. – P. 62 – 66.

57. Harter S. A model of mastery motivation in children: individual differences and developmental change // Minnesota symposium on Child Psychology. – Hillsdale, New York: Erlbaum, 1981.- P.15 – 17.

58. Headington R Monitoring, Assessment, Recording, Reporting and Accountability. – London: David Fulton, 2000. – 220 p.

59. Henderson S., Sugden D. Movement Assessment Battery for Children. - Sidcup: Psychological Corporation, 1992. – P.53 – 57.

60. Hodgson B. Which Exam?// British Journal of Physical Education. - 1996. - №27. - P. 12 - 16.

61. Hore M. Outdoor and Adventureous Activities in the Physical Education National Curriculum // British Journal of Physical Education. – 1993. - №24. – P. 16 – 18.

62. Humberstone B. The National Curricul and Outdoor education: Implications and Dillemmas // British Journal of Physical Education. – 1990. - №21. – P.244-246.

63. Jaworski Z. Szkolne Wychowanie Fizyczne w roznych krajach. – Warszawa: A.W.F., 1976. – P. 76 – 95.
64. Keighley P. Education out of doors // *British Journal of Physical Education*. - 1991. - № 22 (1). – P.40 – 42.
65. Kraft R. Learning through games discovery // *The Physical Educator*. – 1987. - №4. – P. 18-22.
66. Locke L. Changing Secondary Physical Education // *Quest*. – 1992. – P.8 – 12.
67. Lockwood A. Breadth and Balance in the Physical Education: Issues in Physical Education. - London: Routledge/Falmer, 2000. – P.61 – 67.
68. Luschen G. Sociology of sport. – Mouton, 1968. – 202 p.
69. MacFadyen T. An Analysis of the Influence of Secondary Scholl Physical Education on Young People’s Attitudes Towards Physical Activity // *Bulletin of Physical Education* . – 1999. - №35 (3). P. 152.
70. Macfadyen T., Bailey R. Teaching Physical Education 11 –18. – London, 2002. – 245 p.
71. MacKreth K. Developments in “A” Level Physical Education // *British Journal of Physical Education*, 1998. - № 29 . – P. 15 – 17.
72. MacPhail A. Pupils Subject Choice: Higher Grade Physical Education // *The British Journal of teacher Physical Education*. – 2000. - №31(4). – P.12 – 14.
73. Meakin D. Physical Education: an Agency for Moral Education // *Journal of Philosophy of Education*. - 1982. - №15. – P. 12 – 14.
74. Mortimore P., Sammons P., Stoll L., Lewis D., Ecob R. Teacher Expectations: Teaching and Learning in the Secondary School. - London: Routledge/Open University, 1994. – P. 168 – 172.
75. Mortlock C. The adventure alternative. – Milnthorpe, Cumbria: Cicerone Press, 1984. – P. 76 – 79.
76. Murphy C. Who’d Tackle GCSE PE?// *British Journal of Physical Education*. – 1990. - №21 (3) . – P. 12 – 16.
77. National Association of Head Teachers (NAHT): Press Release: NAHT Publishes the Results of its Survey of PE and Sports in Schools, 4 March 1999. – London, 1999. – P.

78. National Curriculum / (www.nc.uk.net) (15.03.2002)
79. National Curriculum in action / (www.ncaction.org.uk) (15.03.2002)
80. OfSTED PE: A Review of Inspection Findings 95 –96. - London: HMSO, 1997. – 94 p.
81. OHMCI (Office of Her Majesty's Chief Inspector) Standards and Quality in Primary Schools - Good Practice in Physical Education and Sport. - London: HMSO, 1998. - P. 36 - 38
82. Owen J. Physical Education and Needs of the Secondary School Child // Bulletin of Physical Education. – 1968. - Conference Supplement. – P. 38 – 42.
83. Panczyk W. Aktywnosc fizyczna w kontakcie z przyroda / / Kultura Fizyczna. – 1999. - №11-12. – P. 18 – 24.
84. Parker T., Meldrum K. An approach of Outdoor activities. – London: National Association of Outdoor Education Publishers, 1971. – 110 p.
85. Parry J. The Justification of Physical Education Reader. - Aachen: Meyer and MeyerSport, 1998.- P. 46 – 49.
86. PE Center for teachers, students / (www.physicaleducation.co.uk) (08.10.2003)
87. PEA (Physical Education Association) PEA UK Mission Statements // British Journal of Physical Education . – 1998. - №29 . – P. 31 – 37.
88. Penney D., Evans J. 'Naming the Game. Discourse and Domination in Physical Education and Sport in England and Wales // European Physical Education Review. – 1997. - №5. – P. 21 – 29.
89. Physical Education and Physical Education: Games including Short Course. – London, 1998. – 192 p.
90. Piotrowski S. Assessment, Recording and Reporting Teaching Physical Education 5-11. - London: Continuum, 2000. – 240 p.
91. Pospiech J., Pospiech D. Opinie i oczekiwania uczniow wobec wychowania fizycznego w wybranych krajach Unii Europejskiej // Kultura Fizyczna. – 2001. - №1-2. – P.22 – 32.
92. Ramovy program wychowania fizycznego w szkolach Wielki Brytanii // Lider. – 1997. - №9. – P.28-29.
93. Roberts K. Young People, School Sport and Government Policies // Sport, Education and Society. – 1996. – №1. – P.18 – 20.

94. Scott T. Key Stage 4 GCSE in PE //British Journal of Physical Education. - 1997.- №28. -P.15
95. SEAC (Schools Examination and Assessment Council) Teacher Assessment at Key Stage 3. - London: SEAC, 1992. - P.66
96. Singer R. Physical Education: Foundations. - New York:Holt, Rinehart and Winston, 1976. - P.28 - 36.
97. Spackman L Assessment and Recording in Physical Education // British Journal of Physical Education. -1998 . - №29. - P. 37-42.
98. Speednet G. Primary School PE Survey // British Journal of Physical Education. - 1999. - №30 . - P. 34 - 39.
99. SPRIG (the organization which promoting tourism, leisure. sport / (www.sprig.org.uk) (14.06. 2002)
100. Stidder G. Curriculum Innovation at Key Stage 4: A Review of GCSE PE Results in One English Secondary School // Bulletin of Physical Education. - 2001. - № 37. P. 33.
101. Shyyan O. International Experience and Ukrainian Approach in Health Promotion through Physical Education. – Prozdrowotny styl zycia uwarunkowany spoleczne / redakcja T. Lisicki, B. Wilk, A. Walentukiewicz. – Gdansk, 2005. – P. 133 – 139.
102. Shyyan O. Multi-Sectoral Co-operation for Health Education in Ukraine. - Book of Abstracts of 31th Annual ATEE Conference 21-25 October 2006. – Ljubljana, 2006. – P. 79.
103. The PE planning lesson // (www.learn.co.uk) (20. 04.2003).
104. Virtual Center PE // (www.teache.com.) (28. 01. 2004).
105. Wetton P. Physical Education in the Nursery and Infant School. - London: Routledge, 1988. - 268 p.
106. Williams T. School health education in Europe. -Southampton: University of Southampton, 1985. - P. 34 - 38.

<p>МОДУЛЬ 13 ігри : середній рівень складності для учнів 9-10 класу</p> <p>КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА МОДУЛЯ</p> <p>У даному модулі учні зосереджують увагу на іграх демонструючи стабільну техніку і впевненість, застосовуючи комбінації з ударів та кидків. Учні демонструють важливі атакуючі та захисні елементи в іграх з високою і низькою наглядною сіткою.</p> <p>Під час гри гравці використовують свої знання, вміння і розуміння з метою обману суперника. У іграх з використанням сити гравці досягають успіху спрямовуючи м'яч чи ін. інвентар у корт або ціль, яку захищає суперник. Мета заставити м'яч приземлитися у ціль, щоб суперник не зумів його відіграти.</p> <p>Модуль розрахований на 12-18 навч. год.</p>	<p>ОПЦЬОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ</p> <p>Виконавши зазначені фізичні вправи і основні завдання жукію модуля більшість учнів зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> експериментувати з низькою основних тактичних прийомів, знаходити сильні та слабкі сторони суперника, складати простий план гри, вибирати і виконувати форхенди, бекхенди і удари над головою в ігрових ситуаціях для досягнення кращих результатів, зрозуміти як сист.ематичні заняття фізичними вправами позитивно впливають на стан їхнього здоров'я, самопочуття і соціальне благополуччя; дізнаються про можливість залучення до фізичних вправ; використовувати інформацію отриману завдяки зворотному зв'язку для покращення досягнень особисті техніки; вносити суттєвий вклад в командні рішення. ефективно виконувати різні роли, включаючи суддівство і певні аспекти тренерської роботи <p>Учні, що не досягнули такого рівня зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> робити помтхи щодо якості прийнятого рішення у варіативних умовах гри; демонструвати певну стабільність та точність деяких ударів, брати участь в обговоренні тактики команди; ефективно працювати з партнерами і суддями дотримуючись правил гри; сист.ематично тренуватися; базуючись на власних спостереженнях створювати прості плани ігор враховуючи сильні та слабкі сторони суперника і свої команди; вміти оцінювати власні досягнення. <p>Учні, що зробили найбільш успішні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> чітко приймати рішення і відповідо вибирати техніку вправ для досягнень бажаного результату; використовувати широкий спектр змін і технік точно, сильно, швидко, використовувати ряд тактичних прийомів для ефективної реалізації плану гри; визначати і знаходити чинники що сприятимуть покращенню гри; використовувати тренування для удосконалення виконання; тренувати інших гравців, організовувати і судити ігри. 	<p>МІСЦЕ МОДУЛЯ У СИСТЕМІ ЗАНЯТЬ</p> <p>ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ</p> <p>У модулі учні колективно працюють над плануванням, організацією змагань, а також беруть участь в них. Вони вчать аналізувати ігри з високою участю, а також ігри в яких вони не беруть безпосередньо участі. Вони розширюють широту і складність техніки і тактики, відграваних для цих ігор. Беруть на себе роль лідера, вчать ефективно співпрацювати у групах і уносколюють зміна адміністрації. Учні дізнаються про подібність змін і розуміють різницю в концепціях діяльності, що вивчають. Цей модуль стріє в навчальні прийоми чих наук, англійської мови і математики і забезпечує базу для оцінювання змін вирішення проблем, співпраці, комунікативних</p>
<p>ПОПЕРЕДНЬО ВІВЧЕННІЙ МАТЕРІАЛ</p> <p>Буле корисно, якщо учні:</p> <ul style="list-style-type: none"> засвоїли і зрозуміли тактику простих ігор з використанням стінки і сітки; засвоїли низку ударів об підлогу і над головою; використали критерії для визначення ключових аспектів техніки і техніки гри; зрозуміли і визначили спеціальні місця позицій в іграх з сіткою і стіною; судили мін.версії вивчених ігор 	<p>ВІВЧЕННЯ МОВИ</p> <p>Виконуючи вправи з цього модуля, учні зможуть зрозуміти, важливі та привабливо писати слова, що відносяться до:</p> <p>тактичнн і технічнн, напр.: <i>позиція воротаря, кидки, повоження, кути, бекхенд, форхенд, стени, оверхенд, сет, поштовх, удар зверху, удар по м'ячу, що відскокче від підлоги, блок, поштовх, фішка, швидкий обман ударом, твіловка, лави гри, критерій успіху, калітвнство, варіативність, параспосукання, оцдування, фітнес.</i></p>	<p>Розмовляючи та слухаючи у процесі заняття учні зможуть: вирішити проб.лему, обдумати альтернативи, пообдумати плани і організувати діяльність групи.</p>

Цілі навчання Учні повинні навчитися	Можливі вчительські діяльності	Результати навчання Учні:	Помітки
<p>Польовому формуванню вміння та їх удосконаленню</p> <ul style="list-style-type: none"> - застосовувати відповідну техніку до гри - ефективно, безпечно та кваліфіковано 	<ul style="list-style-type: none"> - Попросити учнів прикрити обидь ударам, загострюючи увагу на спеціалізах. Навчити їх грати у адаптовані гри, де використовуються 1-2 основних удари. Допомогти учням вдосконалити техніку і бути більш стабільними. - Допомогти учням удосконалити набуту техніку і знання, <i>напр: форми, бекхенд і свейчел, смеш та ін.</i> Навчити учнів подавати і відозамінювати подачу, <i>напр: використовувати кручер, різку чи швидко подачу</i> - Навчити учнів атакуючим ударам, <i>напр: смеш, удар зверху, і захисним ударам, напр: блоку та ін.</i> - Навчити учнів вертнути швидкість, наразкомом та висотою ударів. 	<p>використовують удари точно і стабільно</p>	<p>Шляхи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розминка і заминка повинні допомогти учням пам'ятати і не забувати про попередню здійснену роботу і готувати їх до наступної роботи, - давати достатньо часу і можливостей на тренування і погорення вмінь, - давати можливість учням бути дієвими чи самостійно організовувати тренування та ігри, вони хочуть робити і планувати як це здійснити - давати можливість учням спостерігати та аналізувати професійне виконання. Використовувати відео або калпи по CD-ROM, та виконання інших учнів.
<p>Удосконаленню техніки удари</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовувати відповідну техніку удари, ефективно, безпечно та кваліфіковано 	<ul style="list-style-type: none"> - Навчити учнів атакуючим ударам, <i>напр: смеш, удар зверху, і захисним ударам, напр: блоку та ін.</i> - Навчити учнів вертнути швидкість, наразкомом та висотою ударів. 	<p>використовують удари точно і стабільно</p>	<p>Шляхи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - давати достатньо часу і можливостей на тренування і погорення вмінь, - давати можливість учням бути дієвими чи самостійно організовувати тренування та ігри, вони хочуть робити і планувати як це здійснити - давати можливість учням спостерігати та аналізувати професійне виконання. Використовувати відео або калпи по CD-ROM, та виконання інших учнів.
<p>Удосконаленню техніки удари</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовувати відповідну техніку удари, ефективно, безпечно та кваліфіковано 	<ul style="list-style-type: none"> - Навчити учнів атакуючим ударам, <i>напр: смеш, удар зверху, і захисним ударам, напр: блоку та ін.</i> - Навчити учнів вертнути швидкість, наразкомом та висотою ударів. 	<p>використовують удари точно і стабільно</p>	<p>Шляхи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - давати достатньо часу і можливостей на тренування і погорення вмінь, - давати можливість учням бути дієвими чи самостійно організовувати тренування та ігри, вони хочуть робити і планувати як це здійснити - давати можливість учням спостерігати та аналізувати професійне виконання. Використовувати відео або калпи по CD-ROM, та виконання інших учнів.

УВАГА!!!

- Чи достатньо місць для ігор та тренувань?
- Чи добре розминувся і відпочивали учні?
- Чи носять учні одяг, що відповідає грі і допомагає у навчанні?

- пояснюють як викрапи можуть корисно впливати на фітнес, здоров'я, і благ ополуччи і визначають ключові риси тренувальної програми, яка є найбільш необхідними для ігор.
- пояснюють як приєднатися до місцевих клубів і мають достатньо знань при виборі дільності, що дозволяють почувати себе у ній впевнено

- прислухалися до думок учнів як рини тренувальні програми впливають на здоров'я та фітнес, напр.: як систематичні заняття впливають на витривалість, силу та гнучкість.
- визначити найбільш необхідні фізичні якості для ігор. Допомогти їм у виборі пріоритетних якостей, сучасність, напр.: користь від членства у клубі, обов'язки, що необхідні для управління клубом.
- Попробувати учнів знайти шляхи залучення через спорт у громади. Вислуховувати розповіді учнів про тренування поза межами школи та контролювати їх досягнення

- аналізують виконання (гру), використовують критерії для визначення сильних і слабких сторін техніко-тактичних дій
- підраховують ключові фактори, які підтримують успішну гру і визначають направи покращення гри

- навчили учнів визначати сильні та слабкі сторони у позиційній грі і техніці, напр.: використовуючи відеотехніку.
- Служати, що говорять учні про власні і інших виконання і допомогти їм підібрати необхідний вокабуляр і постійно удосконалюючи його.
- Обговорювати як налагодити зворотній зв'язок і допомогти партнеру чи команді стати більш результативнішими.
- Служати як учні аналізують сильні та слабкі сторони у встановлюють реальні цілі для себе та інших.
- Стимулюйте їх до обговорення як покращилися їхні власні та інші досягнення, а також їх розуміння гри.

отримати знання з розуміння фітнесу та здоров'я

- розуміти важливість рет улярних вправ та їх позитивного впливу на здоров'я, фітнес і самопочуття
- як продовжувати удосконалювати свій фітнес
- це і як долучатися до оздоровлення

формування здатності до самоцінності і на цій основі самодосконалення

- використовувати інформацію отриману при аналізі виконання з метою впливу і удосконалення власної гри,
- брати на себе відповідальність за прийняття рішень про удосконалення власних та інших виконань елементів ігор

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Ціль гри набрати учнями якомога більшу кількість балів ніж суперник, граючи на кортах різних розмірів. Використовуючи необхідний інвентар для гри у теніс, бадмінтон, волейбол і т.д. учні можуть грати з своїм суперником на найшаманшому корті (короткому і широкому або довгому у вузькому) і на корті ствертих розмірів. Використовувати подачі і систему балів, як відображають хід гри, але можуть бути адаптованіми (у волейболі гра 3 на 3).

Адаптація і варіація завдань

- щоб було легше грати опустіть сітку, використовуючи більш м'який, менше стрибучий м'яч і дозволяйте більше ніж один удар;
- для ускладнення гри використовуйте більше швидкий, стрибучий м'яч, більш зрібним – на менш талановитим учням дозволяйте займатися на малих кортах, більш зрібним – на великих;
- гри можна адаптовувати використовуючи лише певну частину тіла, напр.: відбивати м'яч лише правою рукою;
- унізоментити парною грою. Гравці можуть відбивати м'яч по черзі або грати традиційно

Завдання 2

метою цього завдання спланувати швидкий обмін ударами, щоб учні отримали бали починаючи з подачі.

Зіграйте у тенісі 1 на 1, у волейболі 3 на 3. Використовуйте повністю або лише частину корту. П'орядочий вирішує, що вони виграють 3, 5, 7 і 9 ударів. Ограничучий подачу намагастся перешкодити йому і не дає можливість виграти бал.

Адаптація і варіація завдань

- Гравці у волейбол, використовувати більше гравців чи гравців з несприятними номерами;
- використовувати всі правила даної гри;
- використовувати систему балів, яка не зараховує помилки. Зараховується тільки власні позитивні удари

ДЖЕРЕЛА

Джерела вклюдчають:

- картки з іксерелами та іцелами для використання;
- відео та картинки отримані завдяки використанню спеціальних технічних приладів;
- доступ до компютерної інформації та іцел;
- програме забезпечення з проведенням аналізом ігор

ДОПОВНЕННЯ

Учнів можна стимулювати не лише під час уроків але і дома та у суспільстві:

- відпрацьовувати вміння на перезах, під час сніданків та перебуваючи дома;
- брати участь у шкільному спорті;
- бути членами місцевих спортивних клубів та використовувати їх інвентар;
- слідувати за матчами у реальності або переглядаючи на екрані, з метою оцінення виконання гравців;
- шукати в інтернеті інформацію про "спорт і можливість бути залученим до нього"

Додаток Б

Рівні навчальних досягнень учнів

Рівень	Ізольоване формування рухових вмінь та їх удосконалення	Здатність самостійно планувати навчально-тренувальні програми	Здатність до самооцінки і на цій основі самовдосконалення	Розвиток знань, розуміння фітнесу та здоров'я
1	Учні імітують, повторюють, пізнають прості вміння та дії з простим контролем та координацією	Учні починають зв'язувати ці вміння та дії у рамках безпосередньої діяльності з виду фізичних вправ	Учні описують і коментують свої власні дії та дії інших	Учні обговорюють те, як займатися безпечно і які у них виникають фізичні відчуття під час занять
2	Учні засвоюють прості вміння, копіюють їх, імітують, запам'ятовують, повторюють і виконують прості дії з більшим контролем і координацією рухів	Учні урізноманітнюють вміння, ідеї та дії у рамках безпосередньої діяльності. Вони починають розуміти прості тактичні дії і основні композиційні ідеї	Учні обговорюють різницю між власним виконанням та виконанням інших, дають пропозиції для вдосконалення	Учні розуміють, як безпечно займатися і описують реакцію організму на різні види рухової діяльності
3	Учні обирають та застосовують вміння та ідеї, правильно використовуючи їх з більшим контролем та координацією рухів	Учні показують розуміння тактики і композицій, починаючи урізноманітнювати їх у різних видах діяльності.	Учні бачать спільність та різницю між власною роботою та роботою інших. Використовують це розуміння для вдосконалення власної діяльності	Учні обґрунтовують важливість розминки перед заняттям та значення занять фізичними вправами для здоров'я
4	Учні об'єднують засвоєні вміння у комбінації, застосовуючи їх з більшою точністю та правильністю	Виконання вправ учнями характеризується точністю, плавністю рухів здатністю здійснювати само контроль; вони розуміють тактику та композиції	Учні порівнюють та коментують власні вміння, навички та тактичні дії, які вони застосовують у власній роботі та роботі інших, використовуючи це розуміння для вдосконалення власного виконання	Учні пояснюють і використовують найпростіші принципи безпеки у підготовці до занять. Описують, який вплив чинять вправи на їх організм і чому це важливо для фітнесу та здоров'я.

Рівень	Ізольоване формування рухових вмінь та їх удосконалення	Здатність самостійно планувати навчально тренувальні програми	Здатність до самооцінки і на цій основі самовдосконалення	Розвиток знань, розуміння фітнесу та здоров'я
5	Учні самостійно відбирають, об'єднують засвоєнні вміння у комбінації, застосовуючи їх з необхідною точністю та плавністю рухів, постійно здійснюючи самоконтроль	Під час виконання вправ учні застосовують всі здобуті знання з тактики, стратегії та композиції	Учні аналізують і коментують вміння, навички, і те яким чином вони її застосовують у власній роботі та роботі інших. Вони модифікують техніку, та усувають незначні неточності щоб удосконалити своє виконання	Учні пояснюють реакцію організму на різні види діяльності, розминки та заминки. Вони пояснюють, чому регулярні та адекватні тренування є важливими для фітнесу та здоров'я
6	Учні самостійно відбирають об'єднують засвоєнні вміння у комбінації.	Учні використовують вміння так, щоб вони були адекватними умовами діяльності зберігаючи точність, плавність та систематичний контроль. Під час планування та виконання власної роботи та роботи інших вони використовують свої знання про стратегію, тактику і композиції відповідно до різних умов, а також знання про сильні і слабкі сторони власного виконання	Учні аналізують і коментують можливості використання умінь, та навичок та тактичних дій у своїй роботі та роботі інших у композиційних та інших аспектах виконання і пропонують різні шляхи до вдосконалення	Учні пояснюють, як підготуватись і як відновитись після занять. Вони пояснюють, як різні види фізичних вправ сприяють їхньому фітнесу та здоров'ю, а також описують, як вони можуть застосовувати інші типи діяльності та вправ
7	Учні демонструють володіння технікою фізичних вправ на рівні рухової навички, адаптуючи виконання вправи до вимог стереотипної діяльності	Учні використовують знання принципів ускладненої тактики та конструктивне мислення, використовують їх у власній роботі та роботі з іншими. Вони модифікують їх у відповідності до зміни умов виконання вправи (діяльності).	Учні аналізують і коментують власну роботу і роботу інших як індивідуального виконавця так і як члена команди, показують, що вони розуміють, як взаємозв'язок рівня технічної, тактичної та фізичної підготовки на якість цілісної рухової діяльності. Вони планують шляхи вдосконалення власної діяльності та діяльності інших	Учні пояснюють принципи управління і тренування та ефективно їх застосовують. Вони пояснюють, чим корисна регулярна, планомірна рухова діяльність для здоров'я та фітнесу і планують свої власні тренувальні програми.

Рівень	Ізольоване формування рухових вмінь та їх удосконалення	Здатність самостійно планувати навчально-тренувальні програми	Здатність до самооцінки і на цій основі самовдосконалення	Розвиток знань та розуміння фітнесу та здоров'я
8	Учні демонструють володіння технікою фізичних вправ на рівні рухової навички, адаптуючи виконання вправи до вимог прогнозовано-варіативної діяльності	Учні використовують знання принципів ускладненої тактики чи композиції, фахово застосовують ці принципи у власній роботі та роботі з іншими. Вони адаптують їх у відповідності до умов, що змінюються.	Учні оцінюють власну роботу і роботу інших, показуючи що вони розуміють взаємозв'язок рівня технічної, тактичної та фізичної підготовки не лише якості, а і ефективність цілісної рухової діяльності. У них формується вміння планувати власну діяльність і діяльність інших на основі самостійного збору необхідної інформації.	Учні використовують свої знання про здоров'я та фітнес для планування та оцінювання своїх тренувальних програм та програми інших учнів.
Високий	Учні постійно використовують складні вміння, техніку та ідеї з точністю і плавністю	Учні постійно використовують знання принципів ускладненої стратегії, тактики та композиції, і застосовуючи їх невимушено, фахово у власній роботі та у роботі з іншими	Учні оцінюють своє власне виконання та виконання інших, показують, що вони розуміють, як впливає взаємозв'язок рівня технічної, тактичної та фізичної підготовки на якість і індивідуальність виконання. Вони мають власну обґрунтовану думку про те, як можна вдосконалити свої досягнення та досягнення інших, уміють визначати пріоритети подальшого розвитку.	Учні постійно застосовують необхідні знання та розуміння про здоров'я і фітнес у всіх аспектах своєї діяльності.

Підписано до друку 15.03.2008.
Формат 60*84*16. Умовно-друк. арк 3,50
Замовлення №453. Наклад 100 екз.

Редакційно-видавничий відділ ЛОІПШО, м.Львів,
вул.Огієнка 17А

